Μ α ρ ί α
ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν

Σειρά: «Θεομητορικά», ἀριθμ. 1

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Μαρία
ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν

«Ἡ Περιβεβλημένη τὸν Ἥλιο Γυναίκα».

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2005

Μαρία
ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις,Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
161 22 Καισαριανή - Τηλ. 210 722 42 03
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 960-88727-1-5

Ἐκδοτική Παραγωγή: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ – Ἀρδηττοῦ 12-16, Μέτς 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513 – Fax: 210.923.7033 – www.eptalofos.com.gr – e-mail: info@eptalofos.com.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος 9

1. Χαριστήριος καὶ ἱκέσιος Μακαρισμὸς τῆς Παρθένου Μαρίας 11

2. Θεοτόκος 21

3. «Μακαρίζομέν σε Θεοτόκε Παρθένε 49

4. Μαρία ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ 61

5. Παρθένος Μαρία ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν 91

6. Ἐπίλογος 107

Μ Π Ρ
Θ Υ

Πρόλογος

Τὸ σεπτὸ πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατέχει κεντρικὴ θέσι στὸ μυστήριο τῆς σωτηρία μας καὶ ὡς ἐκ τούτου στὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον διακόνησε μὲ τὴν θέλησί της καὶ τὴν ἁγιότητά της τὸ μυστήριο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τὴν ἔκδοσι τῶν κειμένων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν αὐτοτελῶς καὶ συνελλέγησαν σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος, δὲν ἀποσκοποῦμε στὴν ἔκθεσι ὅλης τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν Θεομήτορα, ἀλλὰ στὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ κατάρτισι τῶν πιστῶν. Ἐπιδιώκουμε νὰ δώσουμε ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφορμὴ στὸ πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, νὰ πλησιάσουν μὲ τὸν πρέποντα σεβασμὸ τὴν Πανα-

γία καὶ Θεοτόκο Μαρία καὶ ἀφ' ἑτέρου ἕνα πνευματικὸ ἐρέθισμα σ' ὅσους ἔχουν ἀγαθὴ πρόθεσι καὶ διάθεσι νὰ μελετήσουν βαθύτερα *«τὸ μέγα σημεῖο»* τῆς περιβεβλημένης τὸν Ἥλιο Γυναικός[1].

Αὐτῆς πρεσβεῖες Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ σῶσε μας.

Μὲ πατρικὲς εὐχές.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Δανιήλ

1. Ἀποκ. ιβ΄ 1.

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΚΑΙ ΙΚΕΣΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Εὐγνωμοσύνη καὶ ἱκεσία κινοῦν τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ αὐτῶν ποὺ μακαρίζουν τὴν Θεοτόκο καὶ Ἀειπάρθενο Μαρία, τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἐλεηθέντες δοῦλοι τοῦ Θεοῦ σπεύδουμε, νὰ ἐκφράσουμε τὰ ἱερώτατα καὶ ἐσώτατα τῆς ψυχῆς μας, τὸν πλοῦτο τῆς θεολογίας μας, ὅλη τὴν τιμή μας, ὅλο τὸν σεβασμό μας, ὅλη τὴν ἀγάπη μας στὴν ἀειμακάριστη Μητέρα τοῦ Θεοῦ μας. Αὐτὸ ἐξ ἄλλου προφητικὰ καὶ ἡ Παναγία μας ἐξήγγειλε στὴν ᾠδή Της μετὰ τὸν θεῖο εὐαγγελισμὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπ' Αὐτήν: *«Ἰδοὺγὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί, ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατός».*[2] Δηλαδή, τώρα λέει θὰ μὲ ἐπαινοῦν ὅλες οἱ γενιές, γιατὶ ὁ δυνατὸς Θεὸς ἔκανε σ' ἐμένα θαυμαστὰ ἔργα.

2. Λουκ. α′ 48.

Σ' αὐτὸν τὸν δοξασμὸ προεξάρχει ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ ὁποία θαυμάζουσα τὸ θεαυγὲς κάλλος τῆς Παρθένου Μαρίας ἐγκωμιάζει καὶ εὐφημεῖ αὐτὴ διὰ τοῦ σοφώτατου Παροιμιαστοῦ: *«Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν· σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας»*[3]. Δηλαδή: Πολλὲς γυναῖκες ἀπέκτησαν πλούτη μὲ τὴν ἱκανότητά τους· πολλὲς ἀπέκτησαν δύναμι καὶ ὑπόληψι μέσα στὴν κοινωνία, σὺ ὅμως τὶς ὑπερέβαλες ὅλες.

Φωνάζει καὶ ὁ προπάτορας καὶ γενάρχης αὐτῆς γιὰ τὴν θεόπαιδα: *«Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως ἔσωθεν»*[4]. Δηλαδή, ὅλη ἡ δόξα τῆς Νύμφης, ἡ ὁποία εἶναι συγχρόνως καὶ θυγατέρα, προέρχεται ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ στολισμὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν χαρίτων Της. Ἑρμηνεύοντας αὐτὸν τὸν προφητικὸ λόγο ὁ πρύτανης τῆς θεολογίας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.) λέει: *«Δόξα μὲν γὰρ πάσης γυναικὸς ὁ ἀνὴρ ἔξωθεν ἐπιών, ἡ δὲ δόξα τῆς Θεοτόκου ἔσωθεν ὁ τῆς κοιλίας καρπός»*[5]. Δηλαδή: Γιατὶ ἡ δόξα κάθε γυναίκας εἶναι ὁ ἄντρας της ποὺ ἔρχεται ἀπ' ἔξω, ὅμως ἡ δόξα τῆς Θεοτόκου βρίσκεται μέσα Της, εἶναι ὁ καρπὸς τῶν σπλάγχνων Της.

3. Παρμ. κθ΄ 29.

4. Ψαλμ. μδ΄ 14.

5. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· α΄ λόγος εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου, Ε.Π.Ε. τ. 9, σελ. 200, στίχ. 1-2, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1991.

Ὁ αὐτὸς θειότατος Πατέρας ἀποφαίνεται ὅτι ἡ εὐφημία καὶ ὁ ἐγκωμιασμὸς τῆς Παρθένου Μαρίας *«κατ' ἀξίαν καὶ θεοπρεπῶς»* εἶναι ἀδύνατος ὄχι μόνο στοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ στοὺς ἀγγέλους. *«Ταύτην γὰρ οὐκ ἀνθρωπίνη γλῶττα, οὐκ ἀγγέλων νοῦς κατ' ἀξίαν εὐφημῆσαι δύναται»*[6]. Δηλαδή: Πράγματι αὐτὴ οὔτε ἀνθρώπινη γλῶσσα οὔτε τὸ πνεῦμα τῶν ὑπερκόσμιων ἀγγέλων μπορεῖ νὰ ἐπαινέσει ἐπάξια.

Ἄλλος δὲ ἀρχαῖος ἐγκωμιαστὴς τῆς Παναγίας Θεοτόκου ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος Κύπρου († 404 μ. Χ.) συστέλλεται μπροστὰ στὸ θεῖο μεγαλεῖο Της καὶ ἄτολμος ἐξομολογεῖται: *«Οὐκ ἔχω γλῶτταν ἀξίως εἰπεῖν τὰ λίαν μεγάλα· ἰσχνόφωνος γὰρ καὶ βραδύγλωσσος καὶ οὐκ εὔλαλος ὑπάρχω, ἵν' οὕτως εἴπω περὶ τῆς μεγαλωνύμου καὶ ὁσίας καὶ ἀπειρογάμου καὶ θεοτόκου Μαρίας, μητρὸς τοῦ Κυρίου· περὶ ἧς οὐκ εὐμαρῶς ἀνθρώπων γλῶττα λαλήσει»*[7]. Δηλαδή, δὲν ἔχω γλῶσσα γιὰ νὰ διηγηθῶ τὰ πολὺ μεγάλα· ἔχω ἀδύναμη καὶ σιγανὴ φωνή, εἶμαι βραδύγλωσσος καὶ δὲν ἔχω ἄνεσι λόγου, εὐφράδεια, γιὰ νὰ πῶ γιὰ τὴν μεγαλώνυμο καὶ ὁσία καὶ ἀειπάρθε-

6. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· α΄ λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, Ε.Π.Ε. τ. 9, σελ. 240, στίχ. 1-2.

7. Ἐπιφ. Κύπρου· ὁμιλία ἐγκώμιος εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον, ΒΕΠΕΣ τ. 77, σελ. 173, στίχ. 16.

νο καὶ Θεοτόκο Μαρία, τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου· γιὰ τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει ἐπαρκῶς, πλούσια γλῶσσα ἀνθρώπων.

*

Γιὰ τὸ κοινὸ χρέος μας πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Μητέρα ὅλων τῶν πιστῶν καὶ ὡς ἱκεσία καὶ δέησι, ποὺ προσφέρεται ἀπὸ ὅλους συλλέξαμε μερικὰ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἐγκώμια τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ ρητορικωτέρων θεολόγων Πατέρων μας διαφόρων ἐποχῶν, γιὰ νὰ συνθέσουμε τὸν μακαρισμὸ ὅλων τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων διότι κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι στόμα Θεοῦ *«τῶν ἁγίων Πατέρων τὸ στόμα Θεοῦ κεχρημάτικε στόμα»*[8].

Ἀρχίζουμε δὲ τὴν καταγραφὴ τῶν ἐγκωμίων τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἐπιφάνιο, ἐπίσκοπο Κωνσταντίας Κύπρου († 404 μ. Χ.). Αὐτὸς μεταξὺ ἄλλων θεσπεσίων καὶ ἱερῶν ἐγκωμίων ἀποκαλεῖ τὴν Παρθένο Μαρία *«ὁσίαν»*, *«ἁγίαν»*, *«θεοτόκον»* καὶ *«πανάρρητον τῆς οἰκονομίας κειμήλιον»*.[9] Δηλαδή: τελείως ἀνέκφραστο, ἀπερίγραπτο κειμήλιο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ὁμιλία αὐτὴ *«Ἐγκώμιος εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον»*[10], εἶναι πολὺ σημαντική, διότι ἀπηχεῖ τὴν διδασκαλία

8. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· P. G. τ. 94, στ. 1485.
9. P. G. τ 43, στ. 489A, στίχ. 12.
10. Αὐτόθι σελ. 485-591.

καὶ παράδοσι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ τέταρτου αἰώνα γιὰ τὴν Θεοτόκο.

Ἀπὸ τοὺς Πατέρες τοῦ πέμπτου αἰῶνα ὁ σημαντικώτερος θεομητορικὸς θεολόγος εἶναι ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας († 444 μ. Χ.). Αὐτὸς διαμόρφωσε τὴν θεομητορικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία ἐπικύρωσε ἡ Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὴν Ἔφεσο (431 μ. Χ.) καὶ ἀνακήρυξε τὴν Παρθένο *«δικαίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον»*[11]. Αὐτὸς ὁ ἱερὸς Πατέρας ἐξεφώνησε τὸν περίφημο λόγο *«πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον»*[12] ἐνώπιον τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου καὶ ἀποκάλεσε τὴν Παρθένο Μαρία *«τὸ σεμνὸν κειμήλιον ἁπάσης τῆς οἰκουμένης, ἡ λαμπὰς ἡ ἄσβεστος, ὁ στέφανος τῆς παρθενίας, τὸ σκῆπτρον τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ναὸς ὁ ἀκατάλυτος, καὶ χωρίον τοῦ ἀχωρήτου, ἡ μήτηρ καὶ παρθένος»*[13], ἀφοῦ ἡ διδασκαλία γιὰ τὴν Θεοτόκο, σχετίζεται ἄμεσα μὲ τὴν Χριστολογία καὶ Σωτηριολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν θὰ παραλείψουμε τὸν ἅγιο Σωφρόνιο Ἱεροσολύμων (†634 μ. Χ.) ἐπιφανῆ ἐγκωμιαστὴ τῆς Θεοτόκου. Αὐτὸς μεταξὺ ἄλλων συνέγραψε τὸν ἐξαίσιο

11. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως ΙΙΙ § 2 , ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1983.

12. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· P. G. τ. 77 στ. 1029 καὶ ἑξῆς.

13. Κυρίλ. Ἀλεξανδρείας· ὁμιλία δ΄, Ἐν Ἐφέσῳ λεχθεῖσα πρὸς Νεστόριον· ἡνίκα κατῆλθον οἱ ἑπτὰ πρὸς τὴν Ἁγίαν Μαρίαν, P. G. τ. 77, στ. 992.

καὶ θεολογικώτατο ἐκτενῆ λόγο «*Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου*»[14], ὅπου ἀναπτύσσεται ἡ θεολογία τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας καὶ ἐξαίρεται ἡ διακονία τῆς Θεοτόκου σ' αὐτό.

Σταθμὸ στὶς θεομητορικὲς μελέτες ἀποτελοῦν οἱ μεγάλοι θεολόγοι Πατέρες τοῦ ὄγδοου αἰῶνα. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνονται ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης († 740 μ. Χ.) καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.). Ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ ἀναφέρουμε τοῦτο: *«Ὅθεν δικαίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον τὴν Ἁγίαν Μαρίαν ὀνομάζομεν· τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἅπαν τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίστησι»*[15]. Δηλαδή: Δίκαια καὶ ἀληθινὰ ὀνομάζουμε τὴν Ἁγία Μαρία Θεοτόκο· διότι αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐκφράζει ὅλο τὸ μυστήριο τῆς οἰκονομίας.

Ὁ *«μακαρισμός»* Της καὶ ἡ *«δόξα»* Της κατὰ τὸν ἅγιο Πατέρα εἶναι *«ἡ ἄσπορος σύλληψις, ἡ θεία ἐνοίκησις, ὁ τόκος ὁ ἄφθορος»*, δηλαδὴ ἡ σύλληψις χωρὶς σπορά, ἡ θεία κατοίκησις, ὁ τοκετὸς τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ προξενήσει φθορὰ στὴν παρθενία Της, νὰ καταργήσει τὴν παρθενία.

Δὲν ὑστεροῦν στὴν θεομητορικὴ τιμὴ καὶ οἱ με-

14. Σωφρ. Ἱεροσολύμων· P. G. τ. 87Γ′ στ. 3217 καὶ ἑξῆς.

15. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· Ἔκδοσις ἀκριβής τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Ε.Π.Ε. τ. 1, σελ. 334, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1976.

τέπειτα αἰῶνες. Θὰ σταθοῦμε στὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν νέο Θεολόγο († 1022 μ. Χ.). Αὐτὸς ἀποκαλεῖ τὴν Παρθένο Μαρία νύμφη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀμόλυντη ἐν σχέσει μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἁγία, ἐνῶ συγχρόνως παραμένει ἄνθρωπος ἐν σχέσει μὲ τὸν Θεό: *«Ὑπέραγνον δὲ λέγω καὶ ὑπεράμωμον ταύτην ὡς πρὸς ἡμᾶς καὶ τοὺς τότε ἀνθρώπους, συγκρίνων αὐτὴν ἐκείνοις τε καὶ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτῆς, ὡς δὲ πρὸς τὸν ἑαυτῆς νυμφίον καὶ τὸν ἐκείνου Πατέρα, ἄνθρωπον μέν, ἁγίαν δὲ καὶ ὑπεραγίαν καὶ ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρώπους πασῶν τῶν γενεῶν καθαρωτάτην καὶ ἄχραντον»*[16]. Δηλαδή: Καὶ τὴν λέω αὐτὴ ὑπέραγνη καὶ ὑπεράμωμη σὲ σχέσι μ' ἐμᾶς καὶ τοὺς τότε ἀνθρώπους, συγκρίνοντας αὐτὴ μ' ἐκείνους καὶ μ' ἐμᾶς τοὺς δούλους Της· ὡς πρὸς τὸν Νυμφίο Της ὅμως καὶ τὸν Πατέρα 'Εκείνου εἶναι ἄνθρωπος βέβαια, ἁγία ὅμως καὶ ὑπεραγία, καθαρώτατη καὶ ἄχραντη περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν γενεῶν. 'Εδῶ διατυπώνονται μὲ θεολογικὴ ἀκρίβεια οἱ δύο ὄψεις τοῦ θεομητορικοῦ μεγαλείου.

'Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (†1359 μ. Χ.) ἡ θειοτάτη κορυφὴ τῆς θεολογίας τοῦ δέκατου τέταρτου αἰῶνα, ὑψηγορώντας γιὰ τὴν Θεομήτορα κάλε-

16. Συμεὼν τοῦ Ν. Θεολόγου· Φιλοκαλία, α' 'Ηθικὸς λόγος, τ. 19Β, σελ. 172, στίχ. 11-6, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1988.

σε αὐτή *«μεθόριον* (δηλαδὴ σύνορον) *μεταξὺ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως»*[17]. Στὸν λόγο του δὲ στὴν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου ἐξηγεῖ τὸν μεγάλο αὐτὸ χαρακτηρισμό του: «*Μόνη γὰρ Θεοῦ καὶ παντὸς ἀνθρωπίνου γένους στᾶσα μεταξύ, τὸν μὲν Θεὸν ἐποίησεν υἱὸν ἀνθρώπου, υἱοὺς δὲ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο»*[18]. Δηλαδή: Διότι μόνο αὐτή, εὑρισκόμενη ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ σ' ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος, τὸν μὲν Θεὸ κατέστησε υἱὸ ἀνθρώπου, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἔκαμε υἱοὺς Θεοῦ.

Ὁ δέκατος τέταρτος αἰώνας ἔδυσε μὲ τὴν ὁλόφωτη θεία μορφὴ τοῦ μεγάλου μυστικοῦ θεολόγου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα († 1391 μ. Χ.). Ἡ θεομητορικὴ διδασκαλία του ἀποτυπώθηκε στοὺς θεομητορικοὺς λόγους του στὴν γέννησι, τὸν εὐαγγελισμὸ καὶ τὴν κοίμησι τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ[19].

17. Γρηγ. Παλαμᾶς· λόγος λζ' «*εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου*», Ε.Π.Ε. τ. 10, σελ. 458 παρ. 7, στίχ. 3-6, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 1985.

18. Αὐτόθι· σελ. 446, στίχ. 3-6.

19. Νικολ. Καβάσιλα· λόγος «*Εἰς τὴν Ὑπερένδοξον τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Γέννησιν*», P. O. τ. 19, σελ. 465-484. Firmin – Didot et Cie, Imprimeurs-Editeurs, Paris 1926. «*Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας*», Αὐτόθι σελ. 484-495· «*Εἰς τὴν Πάνσεπτον καὶ Ὑπερένδοξον Κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου*», Αὐτόθι σελ. 495-510.

Αὐτὸς εἰσέδυσε ἀκόμη βαθύτερα στὸ μυστήριο τῆς Θεοτόκου καὶ δίδαξε, ὅτι αὐτὴ ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπὸ ὄχι μόνο τῆς δημιουργίας Της, ἀλλὰ τὸν σκοπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ προσωπικὰ καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἔγινε *«θεοτόκος»*.

Αὐτὸ τὸ μεγάλο παράδοξο, σχολιάζει ὁ Παναγιώτης Νέλλας: Εὐδόκησε ὁ Θεός, ἡ Θεοτόκος νὰ ἀποτελεῖ τὴν μεγάλη ἀξία, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑψίστη *«εὐγένεια»* τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὁ Θεὸς ἀξίωσε τὴν ἀνθρώπινη φύσι νὰ γίνει *«θεοτόκος»*.

Τὴν σκυτάλη τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ θεομητορικοῦ προσώπου θὰ λάβει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (†1809 μ. Χ.). Αὐτὸς μὲ λόγους, ὕμνους, ἑρμηνευτικὰ σχόλια καὶ πραγματεῖες του ἀναμόχλευσε ὅλη τὴν παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ πάντιμο πρόσωπο τῆς Θεοτόκου καὶ μᾶς τὴν παρέδωσε σχολιασμένη. Ὁ ἴδιος στὴν *«Ἀπολογίαν περὶ τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου»*[20] ὑπεραμύνεται ἐνισχύοντας τὴν γνώμη του γιὰ τὸ θεομητορικὸ πρόσωπο καὶ μὲ πατερικὲς ἀποδείξεις ὅτι ὅλος ὁ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς κόσμος ἔγινε γιὰ τὸ τέλος τοῦτο, ἤτοι γιὰ τὴν Κυρία Θεοτόκο, καὶ πάλι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἔγινε γιὰ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

20. Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον ἁγ. Νικοδήμου Ἁγιορείτου· σελ. 314, στίχ. 8-11, ἐκδ. Νεκτ. Παναγόπουλος, Ἀθῆναι 1995[Γ].

Συνεπεῖς λοιπὸν σ᾽ αὐτὴ τὴν ἁγιοπατερικὴ παράδοσι καὶ ὑπακούοντες στὴν προσταγὴ τῆς Ἐκκλησίας μας *«τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν».*

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ

Ὁ μήνας Αὔγουστος ὀνομάστηκε θεομητορικός, διότι σ᾽ αὐτὸν κορυφώνεται ἡ τιμὴ στὴν Ἀειπάρθενο Μητέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεώς Της τὴν 15η Αὐγούστου.

Ἤδη ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων ἔχουμε μαρτυρίες ποὺ δείχνουν τὴν κεντρικώτατη καὶ ἐξέχουσα θέσι τῆς Θεοτόκου στὴν Ἐκκλησία. Μία ἀναδρομὴ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες μᾶς βεβαιώνει ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ὅτι ἡ Θεοτόκος εὑρίσκεται καὶ κατέχει κεντρικὴ θέσι στὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου γιὰ τὴν ποικιλία τῶν τρόπων μὲ τοὺς ὁποίους ἐξέφραζε ἡ Ἐκκλησία στὶς διάφορες ἐποχὲς τὶς ἀπόψεις της γιὰ τὴν σημασία τῆς Θεομήτορος πλέκοντας πλουσιώτερο κάθε φορὰ τὸν ὕμνο της.

*

Ἀρχίζουμε μὲ τοὺς Ἀποστολικοὺς Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τόνισαν ἐμφαντικὰ ὅτι ὁ Κύριός μας γεννήθηκε ἀπὸ γυναίκα παρθένο, τὴν Παρθένο Μαρία.

Α΄. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος († 202 μ. Χ.) Ἐπίσκοπος Λουγδούνου (Λυῶνος - Lyon) ἐκφράζοντας τὴν παράδοσι τῆς λίαν σημαντικῆς προηγούμενης ἀποστολικῆς περιόδου ἀναπτύσσει δύο στοιχεῖα τῆς θεομητορικῆς θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὸ πρῶτο στοιχεῖο εἶναι ἡ ἀντίθεσις τῆς Παρθένου Μαρίας πρὸς τὴν Εὔα. Ἡ ἀνυπακοὴ τῆς Εὔας ἔφερε στὸν κόσμο τὸν θάνατο, ἐνῶ ἡ ὑπακοὴ τῆς Παρθένου χάρισε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ζωή.[1]

1. And as by means of the virgin (Eve) who did not obey, man was smitten and fell and died, so by the Virgin that hearkened the word of God, by the life that sprung up, life was again brought forth in man. Because the Lord came again to seek the lost sheep and the lost sheep was man therefore He did not become another creation, but of the one who was of the race of Adam, keeping the likeness of the creature. For it was fit and even necessary that in making a new headship for Adam in Christ, mortality should be swallowed up in immortality and renewing Eve in Mary that a virgin being intercessor for a virgin, the disobedience of the virgin should be destroyed and put away by the obedience of the Virgin and the transgression, which was by means of a tree should he put away, by the tree of obedience. Hearing this order of God, the Son of man allowed himself to be nailed to the tree, destroying the knowledge of sin, bringing in the knowledge of good and assuring its reception. But evil is the not hearkening to God as hearkening to God is good.

Ὁ ἄνθρωπος πληγώθηκε μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πτῶσι καὶ τὸν θάνατο, μέσῳ τῆς Εὔας, ποὺ ἦταν παρθένος καὶ δὲν ὑπάκουσε στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἡ Παρθένος Μαρία ὑπάκουσε στὸ λόγο

Βέβαια ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του ἀναπτύσσει αὐτὴ τὴν διδασκαλία ὡς ἀντίθεσι μεταξὺ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γράφει: «*Ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί*»[2]. Δηλαδή: Κι ὅπως ἡ παρακοὴ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἔκανε ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ἁμαρτωλή, ἔτσι καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴ τοῦ ἑνὸς θὰ ἀναγνωριστοῦν ὅλοι δίκαιοι ἀπὸ τὸν Θεό.

Τὸ δεύτερο στοιχεῖο εἶναι ἡ ἀνθρωπολογικὴ

τοῦ Θεοῦ, ἡ Ζωὴ βλάστησε ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της καὶ ὁ ἄνθρωπος ζωοποιήθηκε. Ἦλθε ὁ Θεὸς νὰ βρεῖ τὸ χαμένο πρόβατο, τὸν ἄνθρωπο, γι' αὐτὸ ἔγινε ἄνθρωπος, ὅμοιος μὲ τὸν ἄνθρωπο κι ὄχι μὲ κάποιο ἄλλο δημιούργημα.

Ἦταν σκόπιμο καὶ ἀπαραίτητο ὁ Χριστὸς νὰ γίνει ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους στὴ θέσι τοῦ Ἀδάμ, νὰ καταποθεῖ ἡ θνητότητα ἀπὸ τὴν ἀθανασία, νὰ ἀνανεωθεῖ ἡ Εὔα στὸ πρόσωπο τῆς Μαρίας. Ἔτσι ἡ Παρθένος Μαρία ἔγινε ἡ μεσίτρια πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴν Εὔα καὶ ἡ ἀνυπακοὴ τῆς Εὔας ἀναιρέθηκε καὶ καταργήθηκε ἀπὸ τὴν ὑπακοὴ τῆς Παρθένου Μαρίας. Ἡ παράβασις ποὺ ἦταν ἡ βρῶσις τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου (τῆς γνώσεως), καταργεῖται ἀπὸ τὸ Σταυρὸ ποὺ εἶναι τὸ Δένδρο (Ξύλο) τῆς ὑπακοῆς. Ὑπάκουος στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἄφησε τὸν ἑαυτό Του νὰ καρφωθεῖ στὸ Ξύλο τοῦ Σταυροῦ. Ἐξόντωσε ἔτσι τὴν γνῶσι τῆς ἁμαρτίας, ἔφερε καὶ ἐξασφάλισε γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὴν γνῶσι τοῦ καλοῦ. Ἀλλὰ ὁ διάβολος (ἐφευρετὴς τῶν κακῶν), δὲν ὑπακούει στὸν Θεό, γιατὶ ἡ ὑπακοὴ εἶναι καλὸ πρᾶγμα (ἀρετή).

2. Ρωμ. ε΄ 19.

καὶ σωτηριολογικὴ σημασία τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν Παρθένο.

Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος († 202 μ. Χ.) ἐπαγωγικὰ μὲ μία σειρὰ θεολογικῶν συλλογισμῶν καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ γεννηθεῖ ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ μητέρα παρθένο γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο.

«*Εἰ τοίνυν ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἔσχε πατέρα ἄνθρωπον, καὶ ἐξ ἀνδρὸς σπέρματος ἐγεννήθη, εἰκὸς ἦν καὶ τὸν δεύτερον Ἀδὰμ λέγειν ἐξ Ἰωσὴφ γεγεννῆσθαι· εἰ δὲ ἐκεῖνος ἐκ γῆς ἐλήφθη, πλάστης δὲ αὐτοῦ ὁ Θεός, ἔδει καὶ τὸν ἀνακεφαλαιούμενον εἰς αὐτόν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεπλασμένον ἄνθρωπον, τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ τῆς γεννήσεως ἔχειν ὁμοιότητα. Εἰς τί οὖν πάλιν οὐκ ἔλαβε χοῦν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐκ Μαρίας ἐνήργησε τὴν πλάσιν γενέσθαι; Ἵνα μὴ ἄλλη πλάσις γένηται, μηδὲ ἄλλο τὸ σῳζόμενον, ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνος ἀνακεφαλαιωθῇ, τηρουμένης τῆς ὁμοιότητος*»[3]. Δηλαδή: Ἐὰν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ Ἀδὰμ εἶχε πατέρα ἄνθρωπο καὶ ἀπὸ σπέρμα ἀνδρὸς γεννήθηκε, λογικὸ ἦταν καὶ ὁ δεύτερος Ἀδάμ (ὁ Ἰησοῦς Χριστός) νὰ λέει ὅτι γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ. Ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ἐλήφθη ἀπὸ τὴν γῆ καὶ ἦταν πλάστης του

3. Ἔλεγχος ψευδωνύμου γνώσεως (Ἀποσπάσματα). P. G. 7, παράγρ. 30, 950Α-955Β, πρβλ. καὶ ΒΕΠΕΣ τ. 5, σελ. 151, παράγρ. 39.

ὁ Θεός, ἔπρεπε καὶ ὁ δημιουργημένος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μοιάζει ὡς πρὸς τὴν γέννησι μὲ Ἐκεῖνον, ὁ Ὁποῖος θὰ ἀνακεφαλαίωνε στὸν Ἑαυτό του τὴν δημιουργία. Γιατὶ λοιπὸν πάλι δὲν ἔλαβε χῶμα ὁ Θεός, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Μαρία ἐνήργησε νὰ γίνει ἡ νέα πλάσις; Γιὰ νὰ μὴ ἔχουμε μία νέα δημουργία οὔτε διαφορετικὸ τὸ σωζόμενο, ἀλλὰ ὁ ἴδιος νὰ ἀνακεφαλαιωθεῖ τηρουμένης τῆς ὁμοιότητας μεταξὺ Αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πρώτου Ἀδάμ.

Ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία γιὰ τὴν Θεομήτορα δέχεται ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία συνελήφθη, ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς δίκαιους προπάτορες Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννα καὶ κληρονόμησε τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καθαρίσθηκε μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα· γιὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλεῖ τὸν Θεὸ Κύριο καὶ Θεὸ καὶ Σωτῆρα της. *«Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου, ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου».*[4]

Β΄. Ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος († 165 μ. Χ.) ὁ μάρτυς καὶ φιλόσοφος *«στὸ διάλογο πρὸς Τρύφωνα»* ὁμολογεῖ, ὡς μάθαμε ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα, ἐννοεῖ τὴν ἁγία Γραφή, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Σωτήρας τῶν ἀνθρώπων *«μονογενὴς γὰρ ὅτι ἦν τῷ πατρὶ τῶν ὅλων οὗτος, ἰδίως ἐξ αὐτοῦ λόγος καὶ δύναμις γεγεννημένος, καὶ ὕστερον ἄνθρωπος διὰ τῆς παρ-*

4. Λουκ. α΄ 46-47.

θένου γενόμενος»[5] Δηλαδή: Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦταν μονογενὴς υἱὸς τοῦ Πατρὸς τῶν ὅλων, ὡς λόγος καὶ δύναμις γεννημένη ἰδιαίτερα ἀπὸ αὐτὸν καὶ ὕστερα ἔγινε ἄνθρωπος διὰ τῆς παρθένου.

Γ΄. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος († 107 μ. Χ.) ὁμοίως τονίζει τὴν ἴδια ἀλήθεια καὶ τὴν πίστι τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἑξῆς:

α. Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐφεσίους, § VII: «*Ἔχομεν ἰατρὸν καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Θεὸν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν, τὸν πρὸ αἰώνων Υἱὸν μονογενῆ καὶ Λόγον, ὕστερον δὲ καὶ ἄνθρωπον ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου*»[6]. Δηλαδή: Ἔχουμε ἰατρὸν καὶ τὸν Κύριό μας Θεὸ Ἰησοῦ Χριστό, ὁ Ὁποῖος ὑπάρχει πρὸ τῶν αἰώνων μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὕστερα δὲ καὶ ἄνθρωπο γεννημένον ἀπὸ τὴν Μαρία τὴν Παρθένο.

β. Ἐπιστολὴ πρὸς Σμυρναίους § I: «*ἀληθῶς ὄντα "ἐκ γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα", υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ γεγενημένον ἀληθῶς ἐκ Παρθένου*»[7]. Δηλαδή: Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ προέρχεται πράγματι κατὰ τὴν σάρκα ἀπὸ γένος Δαβίδ, γεννημένος ἀληθινὰ ἀπὸ τὴν Παρθένο μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ.

5. ΒΕΠΕΣ τ. 3, σελ. 306 καὶ Ε. Π.Ε. Ἀπολογηταί, τ. 1, σελ. 560, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίνη 1985.

6. Ἰγν. Θεοφόρου· ΒΕΠΕΣ τ. 2, σελ. 287.

7. Αὐτόθι· σελ. 280.

Οἱ Πατέρες τοῦ Δ΄ αἰώνα ἔδωσαν νέα ὤθησι στὴν διαμόρφωσι τῆς θεομητορικῆς θεολογίας γιὰ νὰ φθάσουμε στὸν Ε΄ αἰῶνα, ὅπου ἡ Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὴν Ἔφεσο (431 μ. Χ) ἔθεσε τὸ θεμέλιό της, ὀνομάζοντας τὴν Παρθένο Μαρία Θεοτόκο.

Ἀπὸ τὸν Ε΄ ἕως τὸν Θ΄ αἰῶνα ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Θεοτόκο γνωρίζει μία πλούσια αὔξησι, ἔκφρασις τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἔντονη θεομητορικὴ εὐλάβεια. Στὴν περίοδο αὐτὴ καθιερώνονται οἱ θεομητορικὲς ἑορτὲς καὶ οἱ Πατέρες μᾶς προσφέρουν πλοῦτο ὀρθόδοξης θεολογίας γιὰ τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ στὶς θεομητορικὲς ὁμιλίες τους. Μετὰ τὸν Ε΄ αἰῶνα, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ὡς κατ' ἐξοχὴν αἰώνας τῆς Θεοτόκου ἔρχεται ὁ ΙΔ΄ αἰώνας μὲ τοὺς πατέρες, Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ὅσιο Νικόλαο Καβάσιλα καὶ τὸν Θεοφάνη τὸν Νικαίας.

Μποροῦμε νὰ συνοψίσουμε τὰ βασικὰ σημεῖα τῆς θεομητορικῆς θεολογίας, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζει καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἑδράζεται ἡ τιμὴ στὴν Θεοτόκο ὡς ἑξῆς:

α. Εἶναι ἡ *«Κεχαριτωμένη»* καὶ ἡ *«Εὐλογημένη ἐν γυναιξίν»*[8].

Ἡ Παρθένος εἶχε προσωπικὴ ἁγιότητα, ἀγνότητα σωματικὴ καὶ πνευματική.

Ἡ ἀγνότητα καὶ ἁγιότητα τῆς Θεοτόκου, τὴν

8. Λουκ. α΄ 28.

τοποθετεῖ ἐσχατολογικὰ ἀμέσως μετὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς († 1359 μ. Χ.) στὴν λζ' ὁμιλία του *«Εἰς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας»*, μὴ μπορώντας νὰ κατατάξει τὴν Θεοτόκο εἴτε στὴν ἄκτιστη φύσι εἴτε στὴν κτιστὴ δημιουργία, τὴν ἀποκαλεῖ σύνορο, μεθόριο ἄκτιστης καὶ κτιστῆς φύσεως. Λέει ἐπὶ λέξει:· «*Οὐκοῦν αὕτη μόνη μεθόριόν ἐστι κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως*»[9]. Δηλαδή: Ἑπομένως μόνο αὐτὴ εἶναι σύνορο τῆς κτιστῆς καὶ ἄκτιστης φύσεως. Καὶ συμπληρώνει «*Βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ ... κρείττονος ἀξίας αὕτη καὶ δυνάμεως ὑπερτέρας μετασχοῦσα καὶ τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν διὰ θείου πνεύματος χειροτονίας, ὑψηλῶν ὑψηλοτάτη καὶ μακαρίου γένους μακαριωτάτη βασιλὶς ἐφέστηκε*»[10]. Δηλαδή: Ὑπῆρξε δὲ μὲ τὸν ἄφραστο τόκο βασίλισσα κάθε ἐγκόσμιου καὶ ὑπερκόσμιου κτίσματος ... μετέχοντας ἀνώτερης ἀξίας καὶ μεγαλύτερης δυνάμεως, καταστάθηκε ὑψηλοτάτη καὶ μακαριωτάτη βασίλισσα μακαρίου γένους.

9. Γρηγ. Παλαμᾶ· ὁμιλία λζ' «*Εἰς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας*» Ε.Π.Ε., τ. 10, σελ. 458, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσσαλονίκη 1985.

10. Αὐτόθι, σελ. 446.

Καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.) ἀπὸ τοὺς βασικοὺς Πατέρες τῆς θεομητορικῆς θεολογίας τὴν χαρακτηρίζει *«ὑπερτέρα παντὸς τοῦ γένους καὶ τῶν ἄνω δυνάμεων, ἁγνή τε σώματι καὶ πνεύματι»*[11].

Διὰ τὴν ἁγνότητα καὶ ἁγιότητα τῆς Παναγίας γράφει χαρακτηριστικώτατα ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος († 1022 μ. Χ.): *«Ὑπέραγνον δὲ λέγω καὶ ὑπεράμωμον ταύτην ὡς πρὸς ἡμᾶς καὶ τοὺς τότε ἀνθρώπους, συγκρίνων αὐτὴν ἐκείνοις τε καὶ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτῆς, ὡς δὲ πρὸς τὸν ἑαυτῆς Νυμφίον καὶ τὸν ἐκείνου Πατέρα, ἄνθρωπον μέν, ἁγίαν δὲ καὶ ὑπεραγίαν καὶ ὑπὲρ ἅπαντας ἀνθρώπους πασῶν τῶν γενεῶν καθαρωτάτην καὶ ἄχραντον»*[12]. Δηλαδή: Καὶ τὴν λέω αὐτὴ ὑπέραγνη καὶ ὑπεράμωμη σὲ σχέσι μ' ἐμᾶς καὶ τοὺς τότε ἀνθρώπους, συγκρίνοντας αὐτὴ μ' ἐκείνους καὶ μ' ἐμᾶς τοὺς δούλους της· ὡς πρὸς τὸν Νυμφίο της ὅμως καὶ τὸν Πατέρα Ἐκείνου εἶναι ἄνθρωπος βέβαια, ἁγία ὅμως καὶ ὑπεραγία, καθαρώτατη καὶ ἄχραντη περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὅλων τῶν γενεῶν.

Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος († 373 μ. Χ.) ἀμυνόμενος

11. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν Εἰκόνων P. G. τ. 95, στ. 340A.

12. Συμεὼν τοῦ Ν. Θεολόγου, Φιλοκαλία, α' Ἠθικὸς λόγος, τ. 19B, σελ. 172, στίχ. 3-6, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1988.

κατὰ τῶν αἱρετικῶν διδάσκει σαφῶς ὅτι ὁ Κύριος ἦταν γνήσιος, αὐθεντικὸς καὶ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἡ Μητέρα Του εἶναι ἀδελφή μας. *«Ἄνθρώπινον ἄρα φύσει τὸ ἐκ τῆς Μαρίας κατὰ τὰς θείας Γραφάς, καὶ ἀληθινὸν ἦν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου· ἀληθινὸν δὲ ἦν ἐπεὶ ταυτὸν ἦν τῷ ἡμετέρῳ· ἀδελφὴ γὰρ ἡμῶν ἡ Μαρία, ἐπὶ καὶ πάντες ἐκ τοῦ Ἀδάμ ἐσμεν»*[13]. Δηλαδή: Ἄρα λοιπὸν ἦταν ἀνθρώπινο ὡς πρὸς τὴν φύσι του καὶ ἀληθινὸ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖο προῆλθε σύμφωνα μὲ τὶς θεῖες Γραφές ἀπὸ τὴν Μαρία· ἦταν δὲ ἀληθινὸ διότι ἦταν τὸ ἴδιο μὲ τὸ δικό μας, διότι εἶναι ἀδελφή μας ἡ Μαρία, ἀφοῦ ὅλοι καταγόμαστε ἀπὸ τὸν Ἀδάμ.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς συνδέει τὴν παρθενία καὶ ἁγνότητα τοῦ σώματος τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν ἁγνότητά της ἀπὸ τὰ πάθη. *«Ἡ σῶαν τὴν ὁλκάδα τῆς διπλῆς παρθενίας τηρήσασα, καὶ τὴν ψυχὴν γὰρ παρθένον ἐτήρησεν, οὐ τοῦ σώματος ἔλαττον. Ὅθεν καὶ ἡ τοῦ σώματος παρθενία τετήρητο»*[14]. Δηλαδή: Φύλαξε σῶο τὸ πλοῖο τῆς διπλῆς παρθενίας· γιατὶ καὶ τὴν ψυχή της φύλαξε παρθένα

13. Ἀθαν. Ἀλεξανδρείας· Πρὸς Ἐπίκτητον Κορίνθου, κατὰ τῶν Αἱρετικῶν ἐπιστολή. P. G. τ. 26 στ. 1061 καὶ Ε.Π.Ε. τ. 4, σελ.300, στίχ 21-24.

14. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· *«Ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς πανυμνήτου, καὶ ὑπερενδόξου εὐλογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας»*. P. G. τ. 96, στ. 709Β.

ὄχι λιγώτερο ἀπὸ τὸ σῶμα. Γι' αὐτὸ καὶ εἶχε φυλαχθεῖ καὶ ἡ παρθενία τοῦ σώματος.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὸν θ΄ αἰῶνα καὶ μετὰ θεωροῦν ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι τὸ *«κάλλος τῆς δημιουργίας»* καί *«ὁ καρπὸς τῶν κτισμάτων»*.

β. Ἡ θεμελιώδης χριστολογικὴ σημασία της.

Ἡ Παναγία Θεοτόκος κατὰ τοὺς Ὀρθόδοξους Πατέρες μας κατέχει κεντρικώτατη θέσι στὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ δι' Αὐτοῦ τῆς λυτρώσεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ὑπάρχει μέσα στὴ θεία Βουλή, στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ μὲ αὐτή, δηλαδή *«τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς»*[15], ὁ Θεὸς ἀναγγέλλει στὸν Διάβολο, εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν πτῶσι τῶν πρωτοπλάστων στὸν Παράδεισο, τὴν συντριβή του.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.) καὶ πάλι τονίζοντας αὐτὴ τὴν διδασκαλία μᾶς λέει, ὅτι δι' Αὐτῆς, μὲ τὴν σάρκωσι τοῦ Θεοῦ Λόγου γίνεται ὁ Θεὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ ἄνθρωπος θεός. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἐκλεκτὴ καί *«εὐλογημένη ἐν γυναιξίν»*[16], γιὰ νὰ κυοφορήσει στὰ πάναγνα αἵματά της τὸν Ἕνα τῆς Τριάδος. Αὐτὴ ἀνέμεναν οἱ

15. Γεν. γ΄ 15.
16. Λουκ. α΄ 28.

αἰῶνες νὰ ἔλθει γιὰ νὰ κατέβει Αὐτὸς διὰ τοῦ ὁποίου καὶ οἱ αἰῶνες δημιουργήθηκαν. Αὐτὴ προεθεώντο οἱ Προφῆτες. Γι' Αὐτὴ οἱ προτυπώσεις τῆς Διαθήκης. Γι' Αὐτὴ ποὺ ὑπερφυῶς χορηγεῖ σάρκα στὸν Πλάστη, καὶ ἀνθρωπότητα στὸν Θεὸ καὶ Δημιουργὸ τοῦ παντὸς γιὰ νὰ θεώσει τὸ πρόσλημμα, δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπο[17].

γ. Ὁ ἐνεργητικὸς ρόλος της στὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως.

Ἡ Παναγία θέλησε νὰ ὑπηρετήσει τὸ σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καὶ ἡ θέλησίς της αὐτὴ ἐκφράσθηκε μὲ τὴν ὑπακοή της στὸν λόγο τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὁ ὁποῖος τῆς ἀπεκάλυπτε: *«Βουλὴν προαιώνιον»*[18], συγκατανεύοντας μὲ τό *«Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου»*[19]. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν θέλησί της προετοιμάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ νὰ γίνει Μητέρα Του προσφέροντας τὴν καθολικὴ καθαρότητά της, τὴν παρθενία τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματός της δυνηθεῖσα *«πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι»*[19α].

δ. Ὁ ἄφθορος τόκος. Ἡ ἐκ Παρθένου σύλληψις καὶ γέννησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ διδάσκει καὶ ἡ Ἐκκλησία

17. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· P. G. τ. 96, στ. 704 ABCD.
18. Στιχηρὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
19. Λουκ. α' 38. 19α. Ἐφεσ. ς' 16.

δέχεται ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Λυτρωτὴς συνελήφθη καὶ ἐτέχθη ἀπὸ γυναίκα Μητέρα Παρθένο.

Ὁ τρόπος τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν Παναγία Θεοτόκο εἶναι ἄγνωστος σὲ μᾶς, ὅπως καὶ ἡ αἰώνια καὶ θεία γέννησι ἀπὸ τὸν Πατέρα.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασηνὸς († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.), ὁ πρύτανης τῆς θεολογίας συνοψίζει τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ὡς ἑξῆς:

«Ἄγγελος γὰρ Κυρίου ἀπεστάλη πρὸς τὴν Ἁγίαν Παρθένον ἐκ Δαυιτικοῦ φύλου καταγομένην· «Πρόδηλον γὰρ ὡς ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος», «ἐξ ἧς φυλῆς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ» (Ἑβρ. ζ' 13-14). *ὡς ὁ θεῖος ἔφη ἀπόστολος· περὶ οὗ ὕστερον ἐροῦμεν ἀκριβέστερον. Ἦν εὐαγγελιζόμενος ἔλεγε· «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Ἡ δὲ διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ»* (Λουκ. α' 28-29). *καί φησι πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ Κυρίῳ καὶ τέξῃ Υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν».* (Λουκ. α' 30-31). *Ὅθεν τό «Ἰησοῦς» σωτὴρ ἑρμηνεύεται. Τῆς δὲ διαπορούσης· «Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;»* (Λουκ. α' 34). *Πάλιν φησὶ πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος· «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ».* (Λουκ. α' 35).

Ἡ δὲ πρὸς αὐτόν· «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου». (Λουκ. α′ 38).

Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς Ἁγίας Παρθένου Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ ἄγγελος, καθαῖρον αὐτὴν καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεννητικήν. Καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος, οἱονεὶ θεῖος σπόρος καὶ συνέπηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἁγνῶν καὶ καθαρωτάτων αὐτῆς αἱμάτων σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος, οὐ σπερματικῶς ἀλλὰ δημιουργικῶς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ' ὑφ' ἓν τελειωθέντος. Αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος χρηματίσας τῇ σαρκὶ ὑπόστασις· οὐ γὰρ προϋποστάσῃ καθ' ἑαυτὴν σαρκὶ ἡνώθη ὁ Θεὸς Λόγος, ἀλλ' ἐνοικήσας τῇ γαστρὶ τῆς ἁγίας Παρθένου ἀπεριγράπτως ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει ἐκ τῶν ἁγνῶν τῆς Παρθένου αἱμάτων σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ὑπεστήσατο ἀπαρχὴν προσλαβόμενος τοῦ ἀνθρωπίνου φυράματος, αὐτὸς ὁ Λόγος γενόμενος τῇ σαρκὶ ὑπόστασις. Ὥστε ἅμα σάρξ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σάρξ, ἅμα σὰρξ ἔμψυχος λογικὴ τε καὶ νοερά, ἅμα Θεοῦ Λόγου σὰρξ ἔμψυχος λογικῇ τε καὶ νοερά. Διὸ οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέν-

τα λέγομεν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα· ὢν γὰρ φύσει τέλειος Θεὸς γέγονε φύσει τέλειος ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς οὐ τραπεὶς τὴν φύσιν οὐδὲ φαντάσας τὴν οἰκονομίαν, ἀλλὰ τῇ ἐκ τῆς Ἁγίας Παρθένου ληφθείσῃ λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐμψυχωμένη σαρκὶ καὶ ἐν αὐτῷ τὸ εἶναι λαχούσῃ ἑνωθεὶς καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτως καὶ ἀναλλοιώτως καὶ ἀδιαιρέτως, μὴ μεταβαλὼν τὴν τῆς θεότητος αὐτοῦ φύσιν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς οὐσίαν μήτε μὴν τὴν οὐσίαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ εἰς τὴν φύσιν τῆς αὐτοῦ θεότητος οὐδὲ ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως καί, ἧς προσελάβετο ἀνθρωπίνης φύσεως, μίαν φύσιν ἀποτελέσας σύνθετον»[20].

Δηλαδή: Ἄγγελος Κυρίου πῆρε ἐντολὴ νὰ πάει στὴν Ἁγία Παρθένο, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαβίδ· "Πρόδηλον γὰρ ὡς ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος, ἐξ ἧς φυλῆς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ", ὅπως εἶπε ὁ θεῖος Ἀπόστολος· ἀλλὰ γι' αὐτὸ θὰ μιλήσουμε ἀργότερα μὲ περισσότερες λεπτομέρειες. Πρὸς Αὐτὴν φέρνοντας τὴν εὐχάριστη ἀγγελία ἔλεγε· "Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Ἡ δὲ διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος· "Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ Κυρίῳ καὶ τέξῃ Υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν". Γι' αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς ἑρμη-

20. Ἰωάν Δαμασκηνοῦ· Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, σελ. 212-214, ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1976.

νεύεται ὡς σωτήρας. Καὶ καθὼς αὐτὴ ἀποροῦσε· "Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;" Πάλι λέει πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος· "Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ". Καὶ Αὐτὴ εἶπε πρὸς αὐτόν· "Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου".

Μετὰ τὴν συγκατάθεσι λοιπὸν τῆς Ἁγίας Παρθένου ἦλθε σ' αὐτήν, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶπε ὁ ἄγγελος, Πνεῦμα Ἅγιο, καθαρίζοντάς την καὶ παρέχοντας δύναμι δεκτικὴ τῆς θεότητας τοῦ Λόγου, συνάμα καὶ γεννητική. Καὶ τότε ἔρριξε τὴν σκιὰ πάνω της ἡ ἐνυπόστατη σοφία καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, κατὰ κάποιο τρόπο σὰν θεῖος σπόρος καὶ στέριωσε γιὰ τὸν ἑαυτό Του, ἀπὸ τὰ ἁγνὰ καὶ καθαρώτατα αἵματα Αὐτῆς, σάρκα ἐμψυχωμένη μὲ ψυχὴ λογικὴ καὶ νοερή, ὡς ἀπαρχὴ τοῦ δικοῦ μας φυράματος, ὄχι μὲ σπέρμα ἀλλὰ μὲ δημιουργικὴ δύναμι διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χωρὶς νὰ ὁλοκληρώνεται τὸ σχῆμα μὲ μικρὲς καὶ διαδοχικὲς προσθῆκες, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἕνα φτάνοντας στὴν ὁλοκλήρωσι. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς Λόγος ἔγινε ἡ ὑπόστασις στὴ σάρκα· γιατὶ ὁ Θεὸς Λόγος δὲν ἑνώθηκε μὲ σάρκα ποὺ προϋπῆρχε καὶ εἶχε ὑπόστασι, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐγκαταστάθηκε στὴ μήτρα τῆς ἁγίας Παρθένου, χωρὶς νὰ περικλειστεῖ, οἰκοδόμησε στὴν δική

του ὑπόσταση ἀπὸ τὰ ἁγνὰ αἵματα τῆς Παρθένου σάρκα ἐμψυχωμένη μὲ λογικὴ καὶ νοερὴ ψυχή, προσλαμβάνοντάς την ὡς ἀπαρχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου φυράματος, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Λόγος ἔγινε στὴν σάρκα ὑπόστασις. Ὥστε τὴν στιγμὴ ποὺ ὑπῆρξε ἡ σάρκα, ὑπῆρξε ἡ σάρκα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τὴν στιγμὴ ποὺ ὑπῆρξε ἡ σάρκα ἐμψυχωμένη μὲ λογικὴ καὶ νοερὴ ψυχή, ὑπῆρξε ἡ σάρκα ἐμψυχωμένη μὲ λογικὴ καὶ νοερὴ ψυχὴ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Γι' αὐτὸ δὲν λέμε ἄνθρωπο ποὺ ἀποθεώθηκε ἀλλὰ Θεὸ ποὺ ἐνανθρώπησε· γιατὶ ὡς τέλειος Θεὸς κατὰ φύσι ἔγινε ὁ ἴδιος τέλειος ἄνθρωπος κατὰ φύσι, ἀφοῦ δὲν δέχτηκε καμιὰ τροπὴ στὴν φύσι τῆς θεότητος οὔτε ἔκανε φάντασμα τὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἑνώθηκε καθ' ὑπόστασι ἀσύγχυτα καὶ ἀναλλοίωτα καὶ ἀδιαίρετα μὲ τὴν σάρκα, ποὺ πῆρε ἀπὸ τὴν Ἁγία Παρθένο, ἐμψυχωμένη λογικὰ καὶ νοερὰ καὶ ἔχοντας τὸ εἶναι σ' αὐτόν, δὲν μετέβαλε τὴν φύσι τῆς θεότητός του καὶ δὲν ἀποτέλεσε μιὰ σύνθετη φύση ἀπὸ τὴν θεία φύση καὶ τὴν ἀνθρώπινη ποὺ προσέλαβε.

ε. Εἶναι Θεοτόκος.

Οἱ Πατέρες τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (341 μ. Χ.) διεκήρυξαν ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία γέννησε Θεὸ τέλειο καὶ ἄνθρωπο ὄχι κοινό, ἐστερημένο χάριτος. Τὴν πίστι καὶ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἐκθέτει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὡς ἑξῆς: *«Θεοτόκον δὲ κυρίως καὶ ἀ-*

ληθῶς τὴν Ἁγίαν Παρθένον κηρύττομεν· ὡς γὰρ Θεὸς ἀληθὴς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθείς, ἀληθὴς Θεοτόκος ἡ Τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα. Θεὸν γάρ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγεννῆσθαι, οὐχ ὡς τῆς θεότητος τοῦ Λόγου ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούσης ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ὡς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ πρὸ αἰώνων ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντος καὶ ἀνάρχως καὶ ἀιδίως ὑπάρχοντος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς ἐνοικήσαντος καὶ ἐξ αὐτῆς ἀμεταβλήτως σαρκωθέντος καὶ γεννηθέντος. Οὐ γὰρ ἄνθρωπον ψιλὸν ἐγέννησεν ἡ Ἁγία Παρθένος, ἀλλὰ Θεὸν ἀληθινόν, οὐ γυμνὸν ἀλλὰ σεσαρκωμένον, οὐκ οὐρανόθεν τὸ σῶμα καταγαγόντα καὶ ὡς διὰ σωλῆνος δι' αὐτῆς παρελθόντα, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ὁμοούσιον ἡμῖν σάρκα ἀναλαβόντα καὶ ἐν ἑαυτῷ ὑποστήσαντα. Εἰ γὰρ οὐρανόθεν τὸ σῶμα κεκόμισται καὶ οὐκ ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως εἴληπται, τίς χρεία τῆς ἐνανθρωπήσεως; Ἡ γὰρ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τοῦτο γέγονεν, ἵνα αὐτὴ ἡ ἁμαρτήσασα καὶ πεσοῦσα καὶ φθαρεῖσα φύσις νικήσῃ τὸν ἀπατήσαντα τύραννον καὶ οὕτω τῆς φθορᾶς ἐλευθερωθῇ, καθώς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος· "Ἐπειδὴ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν"· (Α΄ Κορινθ. ιβ΄ 51). *εἰ τὸ πρῶτον ἀληθῶς, καὶ τὸ δεύτερον.*

Εἰ δὲ καὶ λέγει· «Ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐκ γῆς χοϊ-

κός, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ», (Α΄ Κορ. ιε΄ 47). *οὐ τὸ σῶμά φησιν ἐξ οὐρανοῦ, ἀλλὰ δηλῶν ὡς οὐ ψιλὸς ἄνθρωπός ἐστιν. Ἰδοὺ γὰρ καὶ Ἀδὰμ αὐτὸν ὠνόμασε καὶ Κύριον τὸ συναμφότερον σημαίνων. Ἀδὰμ μὲν γὰρ ἑρμηνεύεται γηγενής· γηγενὴς δὲ δῆλον, ὡς ἔστιν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἡ ἐκ χοὸς πλασθεῖσα· Κύριος δὲ τῆς θείας οὐσίας ἐστὶ παραστατικόν.*

Πάλιν δέ φησιν ὁ ἀπόστολος· "Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ γενόμενον ἐκ γυναικός". (Γαλ. δ΄ 4). *Οὐκ εἶπε διὰ γυναικός, ἀλλ' "ἐκ γυναικός". Ἐσήμανεν οὖν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὡς αὐτός ἐστιν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ὁ ἐκ τῆς Παρθένου γενόμενος ἄνθρωπος καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθεὶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, γεννηθεὶς δὲ σωματικῶς, καθὸ γέγονεν ἄνθρωπος, οὐ προδιαπλασθέντι ἀνθρώπῳ ἐνοικήσας ὡς ἐν προφήτῃ, ἀλλ' αὐτὸς οὐσιωδῶς καὶ ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος ἤτοι ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἐμψυχωμένην σάρκα ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ὑποστήσας, αὐτὸς γεγονὼς αὐτῇ ὑπόστασις· τοῦτο γὰρ σημαίνει τό "γενόμενον ἐκ γυναικός". Πῶς γὰρ ἂν αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ὑπὸ νόμον γέγονεν, εἰ μὴ ἄνθρωπος ἡμῖν ὁμοούσιος γέγονεν;*

Ὅθεν δικαίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον τὴν Ἁγίαν Μαρίαν ὀνομάζομεν· τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἅπαν τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίστησι. Εἰ γὰρ Θεο-

τόκος ἡ γεννήσασα, πάντως Θεὸς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθείς, πάντως δὲ καὶ ἄνθρωπος. Πῶς γὰρ ἂν ἐκ γυναικὸς γεννηθείη Θεὸς ὁ πρὸ αἰώνων ἔχων τὴν ὕπαρξιν, εἰ μὴ ἄνθρωπος γέγονεν; Ὁ γὰρ Υἱὸς ἀνθρώπου ἄνθρωπος δηλονότι. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ γεννηθεὶς ἐκ γυναικὸς Θεός ἐστιν, εἷς ἐστι δηλονότι ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς κατὰ τὴν θείαν καὶ ἄναρχον οὐσίαν καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκ τῆς Παρθένου τεχθεὶς κατὰ τὴν ἠργμένην καὶ ὑπὸ χρόνον οὐσίαν ἤτοι τὴν ἀνθρωπίνην. Τοῦτο δὲ μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις καὶ δύο γεννήσεις σημαίνει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χριστοτόκον δὲ οὔ φαμεν τὴν Ἁγίαν Παρθένον, διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Θεοτόκου φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρὸς καὶ ἰουδαιόφρων Νεστόριος, τὸ σκεῦος τῆς ἀτιμίας, (Ρωμ. θ′ 21)*. καὶ ἐπὶ ἀτιμίᾳ τῆς μόνης ὄντως τετιμημένης ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν Θεοτόκου, κἂν αὐτὸς διαρρήγνυται σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ τῷ σατανᾷ, ἐξηύρατο ὡς ἐπηρεαζομένην· Χριστὸς γὰρ καὶ Δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀρχιερεὺς (ταῦτα γὰρ τὰ χριόμενα, βασιλεία τε καὶ ἱερωσύνη) καὶ πᾶς θεοφόρος ἄνθρωπος Χριστὸς λέγεσθαι δύναται, ἀλλ' οὐ Θεὸς φύσει, ὡς καὶ Νεστόριος ὁ θεήλατος τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα θεοφόρον εἰπεῖν ἐφρυάξατο. Ἡμᾶς δὲ μὴ γένοιτο θεοφόρον αὐτὸν εἰπεῖν ἢ νοῆσαι, ἀλλὰ Θεὸν σεσαρκωμένον. Αὐτὸς γὰρ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, κυηθεὶς μὲν ἐκ τῆς Παρθένου,*

προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἤδη καὶ αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ θεωθείσης ἅμα τῇ εἰς τὸ εἶναι ταύτης παραγωγῇ, ὡς ὁμοῦ γενέσθαι τὰ τρία, τὴν πρόσληψιν, τὴν ὕπαρξιν, τὴν θέωσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Λόγου, καὶ οὕτω νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι Θεοτόκον τὴν Ἁγίαν Παρθένον οὐ μόνον διὰ τὴν φύσιν τοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου, ὧν ἅμα ἡ σύλληψις καὶ ἡ ὕπαρξις τεθαυματούργηται, ἡ μὲν σύλληψις τοῦ Λόγου, τῆς δὲ σαρκὸς ἡ ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ ὕπαρξις, αὐτῆς τῆς Θεομήτορος ὑπερφυῶς χορηγούσης τῷ πλασθῆναι τῷ πλάστῃ καὶ τὸ ἀνθρωπισθῆναι τῷ Θεῷ καὶ ποιητῇ τοῦ παντὸς θεοῦντι τὸ πρόσλημμα, σῳζούσης τῆς ἑνώσεως τὰ ἑνωθέντα τοιαῦτα, οἷα καὶ ἥνωνται· οὐ τὸ θεῖον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ γενόμενος πρότερον καθ' ἡμᾶς ὕστερον γέγονεν ὑπὲρ ἡμᾶς, ἀλλ' ἢ ἐκ πρώτης ὑπάρξεως ἄμφω ὑπῆρξε διὰ τὸ ἐξ ἄκρας συλλήψεως ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ τὴν ὕπαρξιν ἐσχηκέναι· ἀνθρώπινον μὲν οὖν ἐστι κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, Θεοῦ δὲ καὶ θεῖον ὑπερφυῶς. Ἔτι δὲ καὶ τῆς ἐμψύχου σαρκὸς τὰ ἰδιώματα ἔσχε· κατεδέξατο γὰρ αὐτὰ ὁ Λόγος οἰκονομίας λόγῳ φυσικῆς κινήσεως τάξει κατὰ ἀλήθειαν φυσικῶς γενόμενα»[21]. Δηλαδή:

21. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, σελ. 252-258 ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1976.

Τὴν Ἁγία Παρθένο κηρύττουμε ὡς Θεοτόκο στὴν κυριολεξία καὶ ἀληθινά· γιατὶ ὅπως αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε ἀπ' Αὐτὴν εἶναι ἀληθινὸς Θεός, ἔτσι καὶ Αὐτὴ ποὺ γέννησε τὸν ἀληθινὸ Θεό, σαρκωμένο ἀπ' Αὐτήν, εἶναι ἀληθινὴ Θεοτόκος. Γιατὶ λέμε ὅτι ἀπ' Αὐτὴν γεννήθηκε Θεός, ὄχι ἐπειδὴ ἡ θεότητα τοῦ Λόγου πῆρε τὴν ἀρχὴ τοῦ εἶναι ἀπ' Αὐτήν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς Λόγος ποὺ γεννήθηκε ἄχρονα ἀπὸ τὸν Πατέρα πρὶν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, καὶ ὑπάρχει μὲ ἄναρχο καὶ ἀίδιο τρόπο μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα, τελευταῖα γιὰ τὴν σωτηρία μας ἐγκαταστάθηκε στὴν μήτρα τῆς Θεοτόκου καὶ ἀμετάβλητα σαρκώθηκε καὶ γεννήθηκε ἀπ' Αὐτήν. Ἡ Ἁγία Παρθένος βέβαια δὲν γέννησε ἄνθρωπο γυμνό, ἀλλὰ Θεὸ ἀληθινό, ὄχι γυμνὸ ἀλλὰ σαρκωμένο, χωρὶς αὐτὸς νὰ κατεβάσει τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ τὸ περάσει διὰ μέσου αὐτῆς, σὰν νὰ ἦταν Αὐτὴ κάποιος ἀγωγός, ἀλλὰ παίρνοντας ἀπ' Αὐτὴν σάρκα ὁμοούσια μὲ τὴν δική μας καὶ οἰκοδομώντάς την γιὰ τὸν ἑαυτό του. Γιατί, ἂν ἔχει φέρει τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ δὲν τὸ πῆρε ἀπὸ τὴν δική μας φύσι, τότε ποιὰ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐναθρωπήσεως; Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἔγινε γιὰ τὸν λόγο, ἡ ἴδια ἡ φύσις, ποὺ ἁμάρτησε καὶ ἔπεσε καὶ φθάρηκε, νὰ νικήσει τὸν τύραννο, ποὺ τὴν ἀπάτησε, καὶ ἔτσι νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν φθορά, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος· "*Ἐπειδὴ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνα-*

τος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν"· ἂν ἀληθεύει τὸ πρῶτο, ἀληθεύει καὶ τὸ δεύτερο.

Ἂν καὶ λέει· "*Ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ*", δὲν ἐννοεῖ τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀλλὰ θέλει νὰ πεῖ ὅτι δὲν εἶναι γυμνὸς ἄνθρωπος. Γιατί, νά, τὸν ὀνόμασε καὶ Ἀδὰμ καὶ Κύριο, δηλώνοντας καὶ τὶς δύο φύσεις. Ὁ Ἀδὰμ ἄλλωστε ἑρμηνεύεται ὡς γηγενής· καὶ εἶναι φανερὸ ὅτι γηγενὴς σημαίνει τὴν φύσι τοῦ ἀνθρώπου ποὺ πλάστηκε ἀπὸ τὸ χῶμα· τὸ ὄνομα Κύριος ὅμως εἶναι παραστατικὸ τῆς θείας οὐσίας.

Καὶ πάλι λέει ὁ Ἀπόστολος· "Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ γενόμενον ἐκ γυναικός". Δὲν εἶπε *«διὰ γυναικός»* ἀλλά «ἐκ γυναικός». Ἔτσι λοιπὸν φανέρωσε ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὴν Παρθένο ἄνθρωπος καὶ ὁ ἴδιος εἶναι, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ἀφοῦ γεννήθηκε σωματικά, κατὰ τὸ ὅτι ἔγινε ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ἐγκαταστα θεῖ σὲ ἄνθρωπο, ποὺ πλάστηκε ἀπὸ πρίν, σὰν σὲ προφήτη, ἀλλὰ ὁ Ἴδιος ἀφοῦ ἔγινε οὐσιαστικὰ καὶ ἀληθινὰ ἄνθρωπος, μὲ ἄλλα λόγια ἀφοῦ στὴν ὑπόστασί Του οἰκοδόμησε ἐμψυχωμένη σάρκα μὲ ψυχὴ λογικὴ καὶ νοερὴ καὶ ἔγινε ὁ Ἴδιος σ' αὐτὴν ὑπόστασις· αὐτὸ σημαίνει τό *«γενόμενον ἐκ γυναικός»*. Γιατὶ πῶς ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ὑπὸ νόμο,

ἂν δὲν ἔγινε ἄνθρωπος ὁμοούσιος μ᾽ ἐμᾶς;

Γι᾽ αὐτὸ δίκαια καὶ ἀληθινὰ ὀνομάζουμε τὴν Ἁγία Μαρία Θεοτόκο· γιατὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα συνθέτει ὁλόκληρο τὸ μυστήριο τῆς οἰκονομίας. Ἂν λοιπὸν Αὐτὴ ποὺ γέννησε εἶναι Θεοτόκος, ὁπωσδήποτε εἶναι Θεὸς καὶ αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε ἀπ᾽ Αὐτήν, ὁπωσδήποτε καὶ ἄνθρωπος. Γιατὶ πῶς θὰ μποροῦσε νὰ γεννηθεῖ ἀπὸ γυναίκα Θεός, ποὺ ἔχει τὴν ὕπαρξι πρὶν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, ἂν δὲν ἔγινε ἄνθρωπος; Ἂν πάλι αὐτός, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ γυναίκα, εἶναι Θεός, ἕνας εἶναι βέβαια καὶ αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα κατὰ τὴν θεία καὶ ἄναρχη οὐσία καὶ τελευταῖα ἀπὸ τὴν Παρθένο κατὰ τὴν οὐσία, ποὺ ἔχει ἀρχή, καὶ εἶναι ὑπὸ χρόνο, δηλαδὴ τὴν ἀνθρώπινη. Αὐτὸ λοιπὸν σημαίνει μιὰ ὑπόστασις καὶ δυὸ φύσεις καὶ δυὸ γεννήσεις τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χριστοτόκο ὅμως δὲν τὴν λέμε τὴν Ἁγία Παρθένο, γιατὶ ὁ μιαρὸς καὶ ἀπαίσιος καὶ ὀπαδὸς τῶν Ἰουδαίων Νεστόριος, τὸ σκεῦος τῆς ἀτιμίας, γιὰ νὰ ἐξαλείψει τὴν προσωνυμία Θεοτόκος καὶ νὰ ἀτιμάσει τὴν μόνη πράγματι ποὺ ἀξιώθηκε τιμὴ πάνω ἀπὸ κάθε κτίσι Θεοτόκο, ἐπινόησε τὸ ὄνομα αὐτὸ πρὸς ἀμαύρωσί της καὶ ἂν ἀκόμη ὁ ἴδιος λυσσάξει μὲ τὸν πατέρα του τὸν σατανᾶ· γιατὶ χριστὸς ἦταν καὶ ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλιὰς καὶ ὁ Ἀαρὼν ὁ ἀρχιερέας (ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἱερωσύνη ἔχουν τὸ χρίσμα) καὶ κάθε

θεοφόρος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ λέγεται χριστός, ἀλλὰ ὄχι Θεὸς κατὰ φύσι, ὅπως καὶ ὁ Νεστόριος, διωγμένος ἀπὸ τὸν Θεό, τόλμησε μανιασμένα Αὐτὸν ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο νὰ τὸν πεῖ θεοφόρο. Μακριὰ ἀπὸ μᾶς τέτοιο πράγμα, νὰ τὸν ποῦμε ἢ νὰ τὸν σκεφτοῦμε θεοφόρο, παρὰ μόνο Θεὸ σαρκωμένο. Γιατὶ ὁ ἴδιος ὁ Λόγος ἔγινε σάρκα, ἀφοῦ κυοφορήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ προῆλθε ὡς Θεὸς μαζὶ μὲ τὴν πρόσληψι, ἤδη ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ σάρκα θεώθηκε ἀπ' Αὐτὸν ταυτόχρονα μὲ τὴν ἀνάδυσί της στὸ εἶναι, ὥστε νὰ γίνουν μαζὶ καὶ τὰ τρία, ἡ πρόσληψις, ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ θέωσίς Της ἀπὸ τὸν Λόγο, καὶ ἔτσι ἡ Ἁγία Παρθένος, νὰ νοεῖται καὶ νὰ λέγεται Θεοτόκος, ὄχι μόνο γιὰ τὴ φύσι τοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν θέωσι τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ποὺ ἡ σύλληψις καὶ ἡ ὕπαρξις ταυτόχρονα θαυματουργήθηκε, δηλαδὴ ἡ σύλληψις τοῦ Λόγου καὶ τῆς σάρκας ἡ ὕπαρξις, ποὺ ἦταν στὸν ἴδιο τὸν Λόγο, ἀφοῦ ἡ ἴδια ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ χορήγησε κατὰ ὑπερφυσικὸ τρόπο στὸν πλάστη τὸ ὑλικὸ τῆς πλάσεως καὶ στὸν Θεὸ καὶ δημιουργὸ τῶν ὅλων, ποὺ θέωσε αὐτὸ ποὺ πῆρε, τὸ ὑλικὸ γιὰ νὰ γίνει ἄνθρωπος, ἐνῶ ἡ ἕνωσις διατηρεῖ αὐτὰ ποὺ ἑνώθηκαν ἔτσι ὅπως προσῆλθαν γιὰ τὴν ἕνωσι· δὲν ἐννοῶ μόνο τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινο τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι πάνω ἀπὸ μᾶς καὶ σὲ μᾶς. Οὔτε πάλι ἀφοῦ ἔγινε πρῶτα σὲ μᾶς, ὕστερα πῆγε πάνω ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ ὑ-

πῆρξε κατὰ τὶς δυὸ φύσεις ἀπὸ τὴν πρώτη ὕπαρξι, ἐπειδὴ πῆρε τὴν ὕπαρξι στὸν ἴδιο τὸν Λόγο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συλλήψεως· ἀνθρώπινο λοιπὸν εἶναι κατὰ τὴν δική του φύσι, ἐνῶ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θεῖον εἶναι κατὰ τὸν ὑπερφυσικὸ τρόπο. Ἐπιπλέον πῆρε καὶ τὰ ἰδιώματα τῆς ἔμψυχης σάρκας· γιατὶ τὰ δέχτηκε ὁ Λόγος συγκαταβατικὰ γιὰ λόγους οἰκονομίας, γινόμενα φυσικὰ καὶ ἀληθινὰ κατὰ τὴν τάξι τῆς φυσικῆς κινήσεως.

ς΄. Εἶναι ἡ πρώτη πιστή.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γράφει ὅτι μετὰ τὴν Ἀνάληψι οἱ ἕνδεκα Μαθητὲς καὶ Ἀπόστολοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπέστρεψαν καὶ ἀνέβηκαν στὸ ὑπερῷο καί «*οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ Μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς Αὐτοῦ*».[22] Δηλαδή: Ὅλοι αὐτοί, μὲ μιὰ ψυχὴ ἦταν ἀφοσιωμένοι στὴν προσευχὴ καὶ τὴν δέησι πρὸς τὸ Θεό. Μαζί τους ἦταν καὶ γυναῖκες, καθὼς καὶ ἡ Μαρία, ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοί του.

Ὅσα καὶ ὅποια κι ἄν εἶναι αὐτά, τὰ ὁποῖα θὰ πεῖ ἢ θὰ γράψει ἕνας ἄνθρωπος, λίγα καὶ φτωχὰ θὰ εἶναι, ἀνίκανα νὰ περιγράψουν ἕνα μεγαλεῖο ποὺ ὑ-

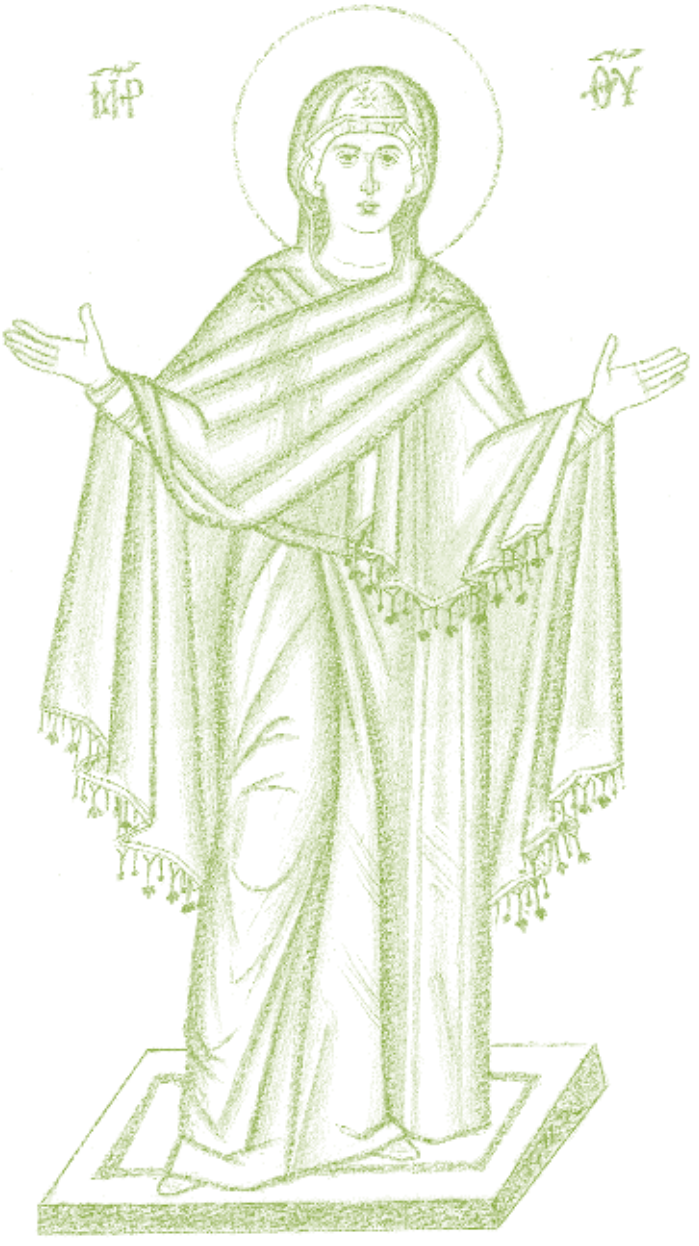
22. Πράξ. α΄ 14.

περβαίνει καὶ αὐτὲς τὶς Ἀγγελικὲς Δυνάμεις ἢ νὰ φανερώσουν μία δόξα ἀσύγκριτη μὲ ἀνθρώπινα δεδομένα ἢ νὰ ἐκφράσουν τὶς εὐχαριστίες μας καὶ τὶς τιμές μας στὴν μία εὐλογημένη καὶ δεδοξασμένη.

Τὸ ὕψος τοῦ ἔργου προκαλεῖ ἴλιγγο καὶ δειλία, ὁ πόθος ὅμως νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν Θεοτόκο στὸ τέλος νικᾶ καὶ ἀναφωνοῦμε:

«Πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν, πάντα ὑπερένδοξα, τὰ σὰ Θεοτόκε μυστήρια· τῇ ἁγνείᾳ ἐσφραγισμένη, καὶ παρθενίᾳ φυλαττομένη, Μήτηρ ἐγνώσθης ἀψευδής, Θεὸν τεκοῦσα ἀληθινόν· αὐτὸν ἱκέτευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».[23]

23. Θεοτοκίον β΄ ἤχου, Παρακλητική, σελ. 141, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας 1994.

ΜΡ
ΘΥ

ΜΑΚΑΡΙΖΟΜΕΝ ΣΕ ΘΕΟΤΟΚΕ ΠΑΡΘΕΝΕ

Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν *μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί*»[1]. Δηλαδή, ἀπὸ τώρα θὰ μὲ μακαρίζουν ὅλες οἱ γενεὲς αὐτῶν ποὺ θὰ πιστεύσουν.

Τὰ προφητικὰ αὐτὰ λόγια τῆς Θεοτόκου πραγματοποιοῦνται σὲ κάθε χριστιανικὸ τόπο καὶ σὲ κάθε χριστιανικὴ γενεά. Σὲ μία χοροστασία οἱ τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ γένη ψάλλουν τό: «*Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν*». Ἐπὶ «*τῇ ἀθανάτῳ κοιμήσει*»[2] τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, καὶ «*τῇ καταπαύσει τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ*»[3] ὑψώνουμε φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ διηγούμεθα τὰ μεγαλεῖα τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τὶς πολλὲς πρὸς ἐμᾶς εὐεργεσίες Της.

1. Λουκ. α΄ 48.
2. Δοξαστικὸ Ὄρθρου 15ης Αὐγούστου.
3. Δοξαστικὸ Λιτῆς 15ης Αὐγούστου.

1. Διὰ τῆς Παρθένου Μαρίας εἴδαμε τὸν Θεό.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας διδάσκουν μὲ ἀπόλυτο τρόπο τὴν θεμελιώδη ἀλήθεια, πὼς ὁ Θεὸς εἶναι τελείως ἀπρόσιτος, ἀόρατος καὶ ἄγνωστος σὲ κάθε κτιστὸ ὄν. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ τὸ πρόσωπό Του καὶ νὰ συνεχίσει νὰ ζεῖ· *«οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται»*[4]. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἄγγελοι κατακαλύπτουν τὰ πρόσωπά τους καὶ εὑρίσκονται κατενώπιον τῆς θείας δόξας, σύμφωνα μὲ τὸ ὅραμα τοῦ Ἡσαΐου καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀντέξουν τὸ ἀνυπόφορο καὶ ἐκτυφλωτικὸ φῶς Του: *«Καὶ Σεραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο»*[5].

Ὡστόσο ὅμως ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς πληροφορεῖ ἀψευδῶς ὅτι ὁ Θεὸς φανερώθηκε στὴν γῆ καὶ συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, *«ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»*[6].

Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια κήρυξε τὸ πρῶτο στόμα τῆς θεολογίας: *«Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν*

4. Ἐξ. λγ′ 20.
5. Ἡσ. στ′ 2.
6. Βαρούχ γ′ 38.

ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας»[7]. Δηλαδή: Καὶ ὁ Λόγος ἔγινε σάρκα, καὶ κατοίκησε ἀνάμεσά μας, καὶ εἴδαμε τὴν δόξα Του, δόξα ὡς μονογενοῦς ἀπὸ τὸν Πατέρα, γεμᾶτος χάρι καὶ ἀλήθεια. Ὁ ἴδιος θεῖος Ἀπόστολος μᾶς βεβαιώνει καὶ δίνει μαρτυρία ὅτι: «*Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· ... ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν·*»[8]. Δηλαδή: Ἐκεῖνο ποὺ ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἐκεῖνο ποὺ ἀκούσαμε, ἐκεῖνο ποὺ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας, ἐκεῖνο ποὺ εἴδαμε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὰ χέρια μας ἐψηλάφησαν, δηλαδὴ γιὰ τὸν Λόγο τῆς ζωῆς, ... ἐκεῖνο ποὺ εἴδαμε καὶ ἀκούσαμε ἐξαγγέλουμε καὶ σὲ σᾶς γιὰ νὰ ἔχετε καὶ σεῖς κοινωνία μαζί μας. Ὅτι ὁ Θεὸς φανερώθηκε μὲ ἀνθρώπινη σάρκα, ὅτι αὐτὸ ἀποδείχθηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ὅτι μετὰ τὴν φανέρωσί Του στὴν γῆ φανερώθηκε καὶ στοὺς Ἀγγέλους, μᾶς διαβεβαιώνει καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος στὴν Α΄ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολή του, λέει: «*Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐ-*

7. Ἰωάν. α΄ 14.
8. Α΄ Ἰωάν. α΄ 1, 3.

κηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ»[9]. Δηλαδή: Καί ἀναντίρρητα, τὸ μυστήριο τῆς εὐσέβειας εἶναι μεγάλο· ὁ Θεὸς φανερώθηκε σαρκωμένος, τὸ Πνεῦμα ἀπέδειξε ποιὸς ἦταν, φάνηκε σὲ Ἀγγέλους, κηρύχθηκε στὰ ἔθνη, ἔγινε ἀποδεκτὸς μὲ πίστι στὸν κόσμο, ἀναλήφθηκε μὲ δόξα.

Ὅλο αὐτὸ ὅμως πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν συνεργία, τὴν συνδρομὴ καὶ τὴν ἐθελούσια συγκατάθεσι τῆς Παρθένου Μαρίας, τῆς ταπεινῆς θυγατέρας τοῦ Ἰωακεὶμ καὶ τῆς Ἄννας. Αὐτὴ προετοίμασε τὸν ἑαυτό της μὲ τὴν χάρι καὶ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ γίνει ἡ Μητέρα Του. Ἔγινε κατάλληλη καὶ ἄξια ἐξ αἰτίας τῆς ἠθικῆς καθαρότητάς της καὶ τῆς ἁγιότητάς της, νὰ πραγματοποιήσει τὸ ἔργο καὶ τὸν σκοπό, γιὰ τὸν ὁποῖο δημιουργήθηκε ὁ ἄνθρωπος, δηλαδὴ νὰ γίνει ἡ εἰκόνα καὶ ἡ δόξα, ἡ φανέρωσις τοῦ Θεοῦ. Μόλις ὁ Θεὸς τὴν κάλεσε σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, Αὐτή, ἀντιθέτως πρὸς τὴν Εὔα, ὑπάκουσε καὶ δέχθηκε νὰ διακονήσει χωρὶς δισταγμό. Τὸ ταπεινὸ καὶ ταυτόχρονα μεγαλειῶδες *καὶ σωτήριο γιὰ μᾶς «γένοιτο»*[10] τῆς Παρθένου Μαρίας ἔδωσε στὸν Θεὸ τὴν δυνατότητα νὰ πάρει ἐπάνω Του τὴν ἀνθρώπινη φύσι καὶ μ' αὐτὴ νὰ ἀποκαλυφθεῖ *"φιλανθρωπικῶς καὶ ἐλεητικῶς"* μέσα στὴν κτίσι.

9. Α΄ Τιμ. κγ΄ 16.
10. Λουκ. α΄ 38.

Διὰ τῆς Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας γνωρίσαμε καὶ εἴδαμε στὸ πρόσωπο τοῦ σαρκωμένου Θεοῦ Λόγου τὸν Θεὸ τὸν ἀληθινό.

Γι᾽ αὐτὸ στὸν εἱρμὸ τῆς θ΄ ᾠδῆς τῶν Καταβασιῶν τοῦ πλ. β΄ ἤχου ψάλλουμε:

«Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον, ὃν οὐ τολμᾷ ᾽Αγγέλων ἀτενίσαι τὰ τάγματα· διὰ σοῦ δὲ Πάναγνε ὡράθη βροτοῖς, Λόγος σεσαρκωμένος· ὃν μεγαλύνοντες, σὺν ταῖς οὐρανίαις στρατιαῖς, σὲ μακαρίζομεν».

*

2. Ἡ Παρθένος Μαρία ἔδωσε τὴν δυνατότητα στὸν δεύτερο ἄνθρωπο, τὸν Κύριο ἐξ οὐρανοῦ, νὰ νικήσει τὸν διάβολο· *«ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ».*[11] Δηλαδή: Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπὸ τὴν γῆ καὶ εἶναι χωματένιος. Ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος, προέρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὁ Θεὸς ἀφοῦ δημιούργησε τοὺς πρωτόπλαστους καὶ τοὺς ἔθεσε στὸν Παράδεισο, τοὺς ἔδωσε μία ἐντολὴ προειδοποιώντας τους συγχρόνως, ὅτι τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ παρέβαιναν τὴν ἐντολὴ *«θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»*[12]. Δηλαδή: Θὰ χάσετε τὸ δικαίωμα τῆς ἀθανασίας, θὰ πεθάνετε. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν τή-

11. Α΄ Κορινθ. ιε΄ 47.
12. Γεν. β΄ 17.

ρησε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἔγινε παραβάτης, ἐξέπεσε ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ἀποξενώθηκε, χωρίσθηκε ἀπὸ Αὐτόν, αἰχμαλωτίσθηκε ἀπὸ τὸν διάβολο καὶ τελικὰ ἔλαβε ἐμπειρία τοῦ τραγικοῦ γεγονότος τοῦ φυσικοῦ θανάτου, ὡς συνέπεια τοῦ πνευματικοῦ θανάτου, κινδυνεύοντας νὰ ὑποστεῖ καὶ τὸν αἰώνιο θάνατο. Ἔτσι ἴσχυε ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος διατυπώνεται ἀπὸ τὸν κορυφαῖο τῶν ἀποστόλων Πέτρο: *«ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται»*[13]. Ὁ νόμος αὐτὸς λέει, ὅτι ἀπὸ ὅποιον κάποιος νικιέται, γίνεται καὶ δοῦλος του. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὑπαχθήκαμε στὴν τυραννία τοῦ διαβόλου καὶ χάσαμε τὴν δυνατότητα τῆς ζωῆς, ἐπειδὴ εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ καὶ μὲ τὴν ἁμαρτία ὑποταχθήκαμε στὸν θάνατο καὶ μὲ τὸν θάνατο στὸν διάβολο. Γιὰ νὰ ζήσουμε μὲ τὸν Θεὸ ἔπρεπε νὰ πεθάνουμε ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία νικώντας τὸν διάβολο. Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας στὸν πρῶτο του λόγο περὶ τῆς *«ἐν Χριστῷ ζωῆς»* ἐξηγεῖ μὲ σαφήνεια τὸ πρόβλημα αὐτὸ καὶ τὴν λύσι του: ««*Ζῆσαι μὲν γὰρ οὐκ ἦν τῷ Θεῷ μὴ ταῖς ἁμαρτίαις ἀποθανόντας· ἀποκτεῖναι δὲ δυνηθῆναι τὴν ἁμαρτίαν μόνου Θεοῦ. Τοῖς γὰρ ἀνθρώποις ὠφείλετο μέν· δίκαιοι γὰρ ἦμεν ἑκόντες ἡττηθέντες ἀναπαλαίσασθαι τὴν ἧτταν· οὐκ ἐνῆν δὲ οὐδ' ἐγγύς, δούλοις ἤδη γε-*

13. Β' Πέτρ. β' 19.

νομένοις τῆς ἁμαρτίας. Πῶς γὰρ ἂν ἐγενόμεθα κρείττους ᾗ δουλεύοντες ἦμεν; Ἦ γὰρ ἂν καὶ μείζους ἦμεν, "οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ". Ἐπεὶ τοίνυν ὁ μὲν τὸ χρέος τοῦτο καταβαλεῖν καὶ τὴν νίκην ἄρασθαι ταύτην δίκαιος ὤν, ἀνδράποδον ἦν ὧν ἔδει τῷ πολέμῳ κρατεῖν, ὁ δὲ Θεὸς ᾧ ταῦτα ἐξῆν οὐδενὸς ὑπόχρεως ἦν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν ἀγῶνα οὐδέτερος ἀνῃρεῖτο, καὶ ἡ ἁμαρτία ἔζη, καὶ ἦν ἀμήχανον ἤδη τὴν ἀληθινὴν ζωὴν ἡμῖν ἀνατεῖλαι -τὸ τρόπαιον ἄλλου μὲν ὀφείλοντος, ἄλλου δὲ δυναμένου- τούτων ἕνεκα συνελθεῖν ἐδέησε τοῦτο κἀκεῖνο, καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρας εἶναι τὰς φύσεις, τοῦ τε προσήκοντος τῷ πολέμῳ, καὶ ὃς ἐδύνατο νικῆσαι. Γίνεται τοίνυν. Καὶ Θεὸς μὲν οἰκειοῦται τὸν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ἀγῶνα, ἄνθρωπος γάρ· ἄνθρωπος δὲ νικᾷ τὴν ἁμαρτίαν, καθαρὸς ὢν ἁμαρτίας ἁπάσης, Θεὸς γὰρ ἦν· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ φύσις τῶν ὀνειδῶν ἀπαλλάττεται καὶ ἀναδεῖται νίκης στεφάνῳ, τῆς ἁμαρτίας πεσούσης»[14]. Δηλαδή: δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ζήσουμε ἐν Θεῷ, χωρὶς νὰ πεθάνουμε ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία. Ἀλλὰ μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ θανατώσει τὴν ἁμαρτία. Βεβαίως αὐτὸ ἦταν χρέος τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ μὲ τὴν θέλησί μας εἴχαμε ἡττηθεῖ, ἦταν δίκαιο νὰ ἐπανορθώσουμε τὴν

14. P. G. 150, 513 AB. βλ. καὶ «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς», ἐκδ. Ἱ. Ἡσυχαστηρίου «Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», σελ. 62, παράγρ. 40-41· Σουρωτὴ Θεσσαλονίκης 2004.

ἦττα μὲ ἕνα νέο ἀγῶνα, πρᾶγμα τελείως ἀδύνατο, ἐπειδὴ εἴμασταν ἤδη δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας. Πῶς μπορούσαμε νὰ γίνουμε ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν ἁμαρτία στὴν ὁποία εἴμασταν ὑποδουλωμένοι ἀφοῦ "δὲν ὑπάρχει δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ" Ματθ. ι΄ 24. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ποὺ ὄφειλε νὰ καταβάλει αὐτὸ τὸ χρέος καὶ νὰ κερδίσει αὐτὴ τὴν νίκη, ἦταν αἰχμάλωτος σ' ἐκείνους, ποὺ ἔπρεπε νὰ πολεμήσει καὶ νὰ νικήσει. Ὁ Θεὸς πάλι ποὺ μποροῦσε νὰ κάνει αὐτά, δὲν χρωστοῦσε τίποτε. Γι' αὐτὸ δὲν ἀναλάμβανε κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο τὸν ἀγῶνα. Ἔτσι ἡ ἁμαρτία ζοῦσε καὶ ἦταν ἀδύνατον νὰ ἀνατείλει σ' ἐμᾶς ἀληθινὴ ζωή, ἀφοῦ ἄλλος χρωστοῦσε τὴν νίκη καὶ ἄλλος μποροῦσε νὰ τὴν κερδίσει. Χρειάσθηκε λοιπὸν νὰ ἑνωθοῦν τὰ δύο, ὥστε ὁ ἴδιος νὰ ἔχει καὶ τὶς δύο φύσεις: Αὐτοῦ ποὺ ὄφειλε νὰ πολεμήσει καὶ αὐτοῦ ποὺ μποροῦσε νὰ νικήσει. Καὶ γίνεται αὐτό. Ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα αὐτὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, γιατὶ ἦταν ἄνθρωπος. Καὶ ὡς ἄνθρωπος νικᾶ τὴν ἁμαρτία, καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἁμαρτία ἐπειδὴ ἦταν Θεός. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ φύσι μας ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ ὄνειδος καὶ στεφανώνεται μὲ τὸ στεφάνι τῆς νίκης, ἀφοῦ νικήθηκε ἡ ἁμαρτία.

Στὴν Παρθένο Μαρία ὀφείλουμε εὐγνωμοσύνη, ἐπειδὴ γέννησε τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ συνέτριψε τὴν κεφαλὴ τοῦ ἀρχαίου δράκοντος, δηλαδὴ τοῦ διαβόλου.

3. Ἡ Παρθένος Μαρία ἔγινε ἡ χώρα τοῦ ἀχωρήτου καὶ ὁ οἶκος τῆς Σοφίας.

Σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη Χριστολογία τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἡ Παρθένος Μαρία γέννησε τὸν Ἕνα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ. Στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου ἑνώθηκαν κατὰ τὸ δόγμα τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἡ θεότητα καὶ ἡ ἀνθρωπότητα, οἱ δύο φύσεις *«ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύτως καὶ ἀναλλοιώτως καὶ ἀδιαιρέτως»*[15].

Πρὶν ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἕνωσι, ὅταν ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἦταν χωρισμένες, ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε μέσα στὴν δουλεία καὶ στὸν θάνατο, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Θεὸς ἦταν σὲ σχέσι μὲ τὴν κτίσι «ἄοικος» (στερούμενος οἰκίας). Μὲ τὴν σάρκωσι οἱ δύο φύσεις ἑνώθηκαν. Ὁ ἄνθρωπος θεώθηκε καὶ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Ὁ Θεὸς ἔλαβε ὡς ἱστορικό του κατοικητήριο τὴν φύσι τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ ἐννοοῦν οἱ Πατέρες ὅταν γράφουν, πὼς ἡ Μαρία εἶναι ἐκείνη ποὺ ἑτοίμασε στὸ Θεὸ *«οἶκο»* καὶ *«διαμονή»*. Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας στὸν λόγο του στὸν Εὐαγγελισμὸ τῆς Θεοτόκου γράφει, ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία, ὁ Θεὸς ἦταν βασιλέ-

15. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, σελ. 252, ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1976.

ας χωρὶς πόλι. Χάρις στὴν Παναγία, μέσα ἀπὸ τὴν Παναγία, ὁ Θεὸς ἦλθε καὶ ἔκαμε δίκαια καὶ ἐλεύθερα, χωρὶς βία, κατοχὴ ἐπάνω στὴν κτίσι Του, καὶ ἔτσι ἡ κτίσις ἔγινε *«κόσμος»* καὶ *«Βασιλεία Θεοῦ»*, δηλαδὴ Ἐκκλησία.

«Καὶ ἅμα τῷ φῦναι (φᾶναι) τῷ σῶσαι δυναμένω τὴν καταγωγὴν ᾠκοδόμει καὶ καλὴν ἐποίει τῷ Θεῷ τὴν οἰκίαν καὶ ἥτις εἶχεν ἀρκέσαι. Καὶ οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι τοῖς βασιλείοις ὁ βασιλεύς. Καίτοι μὴ μόνον οἰκῆσαι παρέσχε βασιλικῶς καὶ τοῦ μεγέθους ἀξίως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν αὐτῷ τὴν ἁλουργίδα παρ' ἑαυτῆς ἡτοίμασε καὶ τὴν ζώνην καὶ τὴν εὐπρέπειαν, φησὶ Δαυίδ, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτήν. Καθάπερ τις λαμπρὰ πόλις μεγέθει καὶ κάλλει καὶ φρονήματι καὶ πλήθει καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει πάσῃ νικῶσα οὐχ ὑποδοχὴν καὶ ξενίαν τῷ βασιλεῖ δύναται μόνον, ἀλλὰ καὶ συστῆσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ κοσμῆσαι καὶ ῥῶσαι καὶ καθοπλίσαι· καὶ οὕτω τοῖς πολεμίοις μὲν κακὸν ἄμαχον, τοῖς οἰκείοις δὲ σωτηρίαν καὶ σωρὸν ἀγαθῶν ἁπάντων ἐξενεγκεῖν»[16].

Δηλαδή: Ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ γεννήθηκε οἰκοδομοῦσε κατάλυμα γιὰ ἐκεῖνον, ποὺ μποροῦσε νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο, ἀγωνιζόταν νὰ καταστήσει ὡραία τὴν κατοικία τοῦ Θεοῦ, τὸν ἑαυτό Της, τέτοια ποὺ

16. Νικολ. Καβάσιλα· λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, P. O. τ 19, σελ. (369), 487.

νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄξια γι' Αὐτόν. Ἔτσι τίποτε δὲν βρῆκε νὰ κατηγορήσει στὰ ἀνάκτορα ὁ βασιλιᾶς. Κι ἀκόμη περισσότερο, δὲν τοῦ πρόσφερε ἡ Παρθένος μόνο βασιλικὴ κατοικία ἄξια τοῦ μεγαλείου του, ἀλλὰ τοῦ ἑτοίμασε ἀπὸ τὸν ἑαυτό της καὶ τὴν βασιλικὴ πορφύρα καὶ τὴν ζώνη καί, ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ, τὴν «εὐπρέπεια», τήν «δύναμι» καὶ τὴν ἴδια τὴν «βασιλεία». Ὅπως μιὰ λαμπρὴ πολιτεία, ποὺ ξεπερνᾶ ὅλες τὶς ἄλλες στὸ μέγεθος καὶ τὴν ὡραιότητα, στὸ ὑψηλὸ ἠθικὸ φρόνημα καὶ στὸ πλῆθος τῶν κατοίκων καὶ στὸν πλοῦτο καὶ σὲ κάθε εἴδους δύναμη, δὲν περιορίζεται μόνο στὸ νὰ δεξιωθεῖ καὶ νὰ φιλοξενήσει ἁπλῶς τὸ βασιλιᾶ, ἀλλὰ γίνεται τὸ κράτος του καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἐξουσία του καὶ τὴν τιμή του καὶ τὴν δύναμι καὶ τὸν ὁπλισμό του. Ἔτσι καὶ ἡ Παρθένος, μὲ τὸ νὰ δεχθεῖ μέσα της τὸν Θεό, μὲ τὸ νὰ τοῦ δώσει τὴν σάρκα της, ἔκαμε νὰ παρουσιασθεῖ ὁ Θεὸς μέσα στὸν κόσμο καὶ νὰ γίνει στοὺς μὲν ἐχθροὺς συμφορὰ ἀκαταμάχητη, στοὺς δὲ φίλους σωτηρία καὶ πηγὴ ὅλων τῶν ἀγαθῶν.

Διὰ σοῦ Παρθένε Θεοτόκε ὁ Κύριος *«ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν, καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς»*[17]. Δηλαδή: Ἔδειξε ἔμπρακτα τὴν δύναμί Του: διασκόρπισε τοὺς ὑ-

17. Λουκ. α΄ 51-52.

περήφανους καὶ ματαίωσε τὰ σχέδια ποὺ εἶχαν στὸ νοῦ τους. Καθαίρεσε ἄρχοντας ἀπὸ τοὺς θρόνους τους κι ἀνύψωσε ταπεινοὺς καὶ περιφρονημένους.

«Τὰ ἐλέη σου, Κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ἄσομαι». Δηλαδή: Τὰ ἐλέη σου, Κύριε, θὰ ψάλλω πάντοτε καὶ ἀκατάπαυστα. Ψαλμ. 88 (89), 1.

ΜΑΡΙΑ
Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τὸ σεπτὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Μητέρας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέχθηκε σφοδρότατη ἐπίθεσι ἀπὸ πολλοὺς αἱρετικοὺς καὶ ἀσεβεῖς. Μία ἀπὸ τὶς κατηγορίες τὶς ὁποῖες ἐξαπέλυσαν ἐναντίον της εἶναι καὶ αὐτή· ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν περιέχει ἐπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ προσπαθοῦν νὰ μειώσουν, νὰ ταπεινώσουν, νὰ ὑποβιβάσουν τὴν θεομητορικὴ τιμὴ καὶ ἀξία τῆς Παρθένου Μαρίας. Ἔτσι ὅμως προσβάλλουν τελικῶς καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὰ πράγματα ὅμως εἶναι πολὺ διαφορετικά, διότι ἡ Ἁγία Γραφὴ καὶ ἐπαρκῆ καὶ σαφῆ στοιχεῖα μᾶς δίνει γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία. Καὶ ἰδοὺ αὐτά:

Α΄. Ἀναφορὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὸ Θεομητορικὸ Πρόσωπο.

1. Εἶναι ἡ γυναίκα μὲ τὸ σπέρμα τῆς ὁποίας ἀπειλήθηκε ὁ διάβολος.

Στὶς πρῶτες σελίδες τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ συγκεκριμένα στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως ἔχουμε σαφέστατη ἀναφορὰ τοῦ Θεοῦ στὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας. Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στὸν δόλιο καὶ πανοῦργο διάβολο μετὰ τὴν πτῶσι τῶν πρωτοπλάστων, τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας, τοῦ λέει: *«ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν»*[1]. Δηλαδή: Θὰ θέσω ἔχθρα καὶ μῖσος, πόλεμο ἀδιάλλακτο καὶ συνεχῆ μεταξὺ σοῦ, τοῦ διαβόλου, καὶ μεταξὺ τῆς γυναίκας καὶ τῶν εὐσεβῶν ἀπογόνων της, ὅσοι θὰ γεννιοῦνται φυσικὰ ἀπὸ ἄνδρα καὶ γυναίκα· καὶ μεταξὺ τῶν ἀπογόνων καὶ τῶν δαιμονοκινήτων ὀργάνων σου, καὶ μεταξὺ Ἐκείνου τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ γεννηθεῖ ἀπὸ γυναίκα Παρθένο. Αὐτὸς θὰ σοῦ καταπατήσει καὶ συντρίψει τὴν κεφαλή. Καὶ σύ, θὰ μωλωπίσεις ἁπλῶς τὴν ἀνθρώπινή Του φύσι.

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Κύριος προαναγγέλλει στὸν διάβολο, ὅτι θὰ τὸν συντρίψει τό *«σπέρμα»* τῆς

1. Γέν. γ΄ 15.

γυναίκας. Μάλιστα δὲ κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωσι τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὸς ποὺ θὰ συντρίψει τὸν ἀρχέκακο διάβολο εἶναι σπέρμα γυναίκας, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἡ γυναίκα δὲν ἔχει σπέρμα, ἀλλὰ ὁ ἄνδρας. Ἔτσι διαπιστώνουμε, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἤδη εὑρίσκεται στὸ σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας προαιώνια γιὰ τὴν ἀνάκλησι καὶ σωτηρία καὶ θέωσι τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ὁ ὕπατος τῶν θεολόγων Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς στὸ πρῶτο ἐγκώμιο στὴν κοίμησι τῆς Παρθένου Μαρίας, λέει ὅτι *«Ταύτην ὁ Πατὴρ μὲν προώρισε, προφῆται δὲ διὰ μὲν τοῦ Πνεύματος ἁγίου προηγόρευσαν. Ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος ἁγιαστικὴ δύναμις ἐπεφοίτησεν, ἐκάθηρέ τε καὶ ἡγίασε καὶ οἱονεὶ προήρδευσε»*[2]. Δηλαδή: Αὐτὴ τὴν εἶχε προορίσει ὁ Πατέρας, οἱ προφῆτες τὴν προανάγγειλαν μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις τοῦ Πνεύματος ἐπιφοίτησε σ' αὐτή, τὴν ἐξάγνισε καὶ τὴν ἁγίασε καὶ κατὰ κάποιο τρόπο τὴν πότισε ἀπὸ πρίν. Ὁ ἴδιος ἱερὸς Πατέρας στὸν λόγο του στὴν γέννησι τῆς Παρθένου ἀπευθυνόμενος στὴν Θεοτόκο Μαρία λέει καὶ αὐτὰ τὰ ἐγκωμιαστικὰ λόγια: «*σὲ προγνοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός*

2. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· Ἐγκώμιον *«εἰς τὴν κοίμησιν τῆς πανυμνήτου, καὶ ὑπερενδόξου εὐλογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας»*. P. G. τ. 96, στ. 704A, στίχ. 7 καὶ Ε.Π.Ε. τ. 9, σελ. 242-244. ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1991.

ἀξίαν, ἠγάπησε, καὶ ἀγαπήσας προώρισε, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ Θεοτόκον μητέρα καὶ τιθηνὸν τοῦ οἰκείου Υἱοῦ καὶ Λόγου ἀνέδειξε»[3]. Δηλαδή: Σὲ γνώρισε ἀπὸ πρῶτα ὁ Θεὸς τῶν ὅλων ἄξια καὶ σ' ἀγάπησε, κι ἀφοῦ σ' ἀγάπησε, προόρισε ἐσένα καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους σ' ἔφερε στὴν ζωὴ καὶ σ' ἀνάδειξε Μητέρα θεογεννήτρια καὶ τροφὸ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου Του.

Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀναφέρεται στὴν Παρθένο Μαρία, ἡ ὁποία φανέρωσε *«τὸ ἄπλετον καὶ ἀχανὲς τῆς αὐτοῦ* (τοῦ Θεοῦ) *ἀγαθότητος πέλαγος»*[4]. Δηλαδή: τὸ ἄφθονο καὶ τὸ ἄπειρο τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ.

2. Εἶναι ἡ γυναίκα τὴν ὁποία οἱ Προφῆτες μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προεκήρυξαν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἀναφορὰ στὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας Μητέρας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στὴν Ἁγία Γραφὴ ἔχουμε καὶ πλῆθος ἄλλων ἀναφορῶν. Εἶναι αὐτὲς στὶς ὁποῖες οἱ Προφῆτες φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προεκήρυξαν τὸ μυστήριο τῆς Παρθένου. Ἂς θυμηθοῦμε τὶς σπουδαιότερες:

Πρώτη καὶ σπουδαιοτάτη προφητεία γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία εἶναι τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, ὁ ὁποῖος βλέπει τὸ σημεῖο τὸ ὁποῖο θὰ δώσει Κύριος ὁ

3. Αὐτόθι· P. G. τ. 96, στ. 672D.

4 Αὐτόθι· σελ. 601.

Θεὸς καὶ τὸ καταγράφει: *«Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»*[5]. Δηλαδή: Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ὑπερφυῶς θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱὸ καὶ θὰ καλέσεις τὸ ὄνομά του Ἐμμανουήλ, δηλαδή, ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.

Τὴν ἐναργεστάτη αὐτὴ προφητεία ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐφαρμόζει ἀπολύτως στὴν Θεοτόκο Μαρία, ἡ ὁποία γέννησε τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου στὸ α΄ κεφάλαιο τοῦ εὐαγγελίου του. *«Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»*[6]. Δηλαδή: Μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔγιναν, (δηλαδὴ τὴν ὑπερφυσικὴ σύλληψι), ἐκπληρώθηκε καὶ ἐπαλήθευσε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: Ἰδού, Παρθένος θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱὸ καὶ ὅσοι θὰ πιστεύουν σ' Αὐτὸν θὰ τὸν ὀνομάσουν Ἐμμανουήλ, ποὺ σημαίνει, ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.

Δεύτερη καὶ ἐπίσης σπουδαιοτάτη εἶναι ἡ προφητεία τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ περὶ τῆς *«κατὰ ἀνατολὰς κεκλεισμένης πύλης»*. Ὁ προφήτης διηγεῖται,

5. Ἡσ. ζ΄ 14.
6. Ματθ. α΄ 23.

ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεός *«ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἐξήγαγέ με, καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς ἀνατολάς»*[7].Δηλαδή: Μὲ ἔφερε στὴν ἀνατολικὴ πύλη τοῦ τείχους τῆς ἁγίας Πόλεως καὶ δι' αὐτῆς μὲ ἔβγαλε πρὸς τὸ ἔξω μέρος. Καὶ ἰδού, ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐρχόταν ἀπὸ τὴν ὁδό, ποὺ ὡδηγοῦσε στὴν ἀνατολικὴ πύλη.

Καὶ συνεχίζει: *«Καὶ ἐπέστρεψέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁγίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη. Καὶ εἶπε Κύριος πρός με· ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη· διότι ὁ ἡγούμενος, οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐναντίον Κυρίου»*[8]. Δηλαδή: Ἔπειτα μὲ ἔφερε πάλι στὴν ὁδὸ τῆς πύλης, ποὺ ὁδηγεῖ στοὺς ἱεροὺς χώρους τοῦ ναοῦ, στὴν ὁδό, ποὺ βλέπει στὴν ἐξωτερικὴ ἀνατολικὴ πύλη. Καὶ αὐτὴ ἦταν κλεισμένη. Ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: "αὐτὴ ἡ πύλη θὰ εἶναι κλειστή, δὲν θὰ ἀνοιχθεῖ καὶ κανεὶς δὲν θὰ περάσει διὰ μέσου αὐτῆς, διότι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ θὰ εἰσέλθει δι' αὐτῆς καὶ θὰ μείνει καὶ πάλι κλεισμένη. Διότι ὁ Ἄρχοντας

7. Ἰεζεκ. μγ΄ 1-2.
8. Ἰεζεκ. μδ΄ 1-3.

αὐτὸς θὰ καθίσει σ' αὐτὴ καὶ θὰ φάει τὸν ἄρτο ἐνώπιον τοῦ Κυρίου".

Ἡ προφητεία αὐτὴ ἀναφέρεται στὴν ἀειπάρθενο Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Λόγῳ τῆς σημασίας, τὴν ὁποία ἔχει ἡ προφητεία αὐτὴ γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ Ἁγία Ἐκκλησία μας ἔχει ὁρίσει νὰ διαβάζεται σὲ ὅλους τοὺς πανηγυρικοὺς Ἑσπερινοὺς τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν. Ἀπὸ τὸ μυστήριο τῆς θείας σαρκώσεως γνωρίζουμε, ὅτι ἡ Παναγία Θεοτόκος, ὅπως πρὸ τοῦ τόκου, ἔτσι καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τὸν τόκον ἦταν καὶ παρέμεινε διαπαντὸς παρθένος *«νῷ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι ἀειπαρθενεύουσα»*[9]. Δηλαδή: Καὶ στὸν νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα ἔμεινε παρθένος. Ἡ ἀειπαρθενία τῆς Παναγίας σημαίνει, ὅτι αὐτή, ὅπως στὴν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἄσπορο σύλληψι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἦταν καί *«ἀπείρανδρος»*[10] (ἡ μὴ λαβοῦσα πεῖρα ἀνδρός) *καί «ἀπειρόγαμος»*[11], (ἡ μὴ λαβοῦσα πεῖρα γάμου, ἡ παρθένος), ἔτσι καὶ στὴν γέννησι ὁ Κύριος *«διανοίγει μήτραν, τὰ κλεῖθρα τῆς παρθενίας μὴ λυμηνάμενος»*[12]. (διανοίγει μήτρα χωρὶς νὰ καταστρέψει τὴν παρθενία). Κάθε ἄλλη παρθένος

9. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ P. G. τ. 96, στ. 668C.
10. Αὐτόθι στ. 669A.
11. Αὐτόθι στ. 720C.
12. Αὐτόθι στ. 712A.

φυσικά *«τῷ τόκῳ τὴν παρθενίαν λυμαίνεται»*, (διὰ τοῦ τοκετοῦ καταστρέφεται ἡ παρθενία) ἡ Παρθενομήτωρ ὅμως καὶ Θεοτόκος Μαρία *«καὶ πρὸ τοῦ τόκου καὶ τίκτουσα μένει παρθένος καὶ μετὰ γέννησιν»*[13] (καὶ πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ κατὰ τὸν τοκετὸ καὶ μετὰ τὸν τοκετὸ μένει παρθένος).

Τρίτη σημαντικὴ προφητεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τὴν Θεοτόκο καὶ Παρθένο Μαρία εἶναι ἡ τοῦ 44 (45) Ψαλμοῦ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως Δαβίδ. Ὁ Ψαλμὸς αὐτὸς ἐπιγράφεται, ὅτι εἶναι ἡ ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ, ὕμνος δηλαδὴ στὸν ἀγαπητό, ὅπου ἀγαπητὸς νοεῖται ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ Ψαλμὸς διηγεῖται περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπευθυνόμενος ὁ Δαβὶδ πρὸς Αὐτὸν λέει: *«Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη»*. Πρὸς δὲ τὴν Βασίλισσα ὁ Δαβὶδ λέει: *«Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου. Καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Ὅτι αὐτός ἐστι Κύριός σου καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ»*[14]. Δηλαδή: Ἐκ δεξιῶν σου ἐξόχως τιμημένη ἀπὸ ἐσὲ παρέστη ἡ βασίλισσα Ἐκκλησία σου, μὲ ἱματισμὸ ἀρετῶν καὶ ἄλλων χαρίτων τοῦ Πνεύματος διάχρυσον περιβεβλημένη καὶ

13. Αὐτόθι στ. 724C.
14. Ψαλμ. 44 (45), 10-13.

πολυποίκιλο στολισμὸ φοροῦσα. Ἄκουσε σύ, ποὺ πρόκειται νὰ γίνεις Νύμφη τοῦ Μεσσίου· ἄκουσε τὶς συμβουλὲς ἐμοῦ τοῦ πρεσβύτη· ἴδε τὴν δόξα τοῦ κατηγλαϊσμένου περιβάλλοντός σου. Κλῖνον τὸ οὖς σου εὐήκοον στὰ κελεύσματα τοῦ Βασιλέως καὶ ξέχασε ἐντελῶς τὸν λαό, στὸν ὁποῖο ὡς τώρα ἀνῆκες, καθὼς καὶ τὸν οἶκο τοῦ πατρός σου. Καὶ τότε ὁ Βασιλεὺς Νυμφίος θὰ ἐπιθυμήσει τὴν καλλονήν σου. Ὅμως, αὐτὸς δὲν παύει νὰ εἶναι Κύριός σου, καὶ ὀφείλεις προσκύνησι σ' Αὐτόν.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος γράφει, στὴν ἐπιστολή του πρὸς Μαρκελλῖνο ἑρμηνεύοντας τὸν Ψαλμὸ 44(45), ὅτι τό *«ἄκουσον, θύγατερ...»* ἀναφέρεται στὴν Θεοτόκο, τὸ ὁποῖο εἶναι ὅμοιο μὲ τό *«χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»*. *«Καὶ γὰρ εἰρηκὼς αὐτὸν Χριστόν, εὐθὺς καὶ τὴν ἀνθρωπίνην γένεσιν ἐκ τῆς Παρθένου ἐδήλωσε, λέγων· "ἄκουσον, θύγατερ". Ἰδὲ ὁ μὲν Γαβριὴλ ἐξ ὀνόματος καλεῖ Μαρία, ξένος ὢν αὐτῆς κατὰ τὴν γένεσιν· ὁ δὲ Δαβὶδ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ τυγχάνουσαν αὐτὴν εἰκότως θυγατέρα προσφωνεῖ ταύτην»*[15]. Δηλαδή: Διότι εὐθὺς μόλις Τὸν ὀνόμασε Χριστό, ἀμέσως δήλωσε καὶ τὴν ἀνθρώπινη γέννησί Του ἀπὸ τὴν Παρθένο μὲ τοὺς λόγους· «Ἄκουσον, θύγατερ». Ἰδέ, ὁ μὲν Γα-

15. P. G. τ. 27, στ. 16B καὶ Ε.Π.Ε. τ. 5, σελ. 20, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1975.

βριὴλ καλεῖ τὴν Μαρία μὲ τὸ ὄνομά της, διότι ἦταν ξένος πρὸς τὴν οἰκογένειά της· ὁ Δαβὶδ ὅμως τὴν ἀποκαλεῖ, εὐλόγως, θυγατέρα, διότι καταγόταν ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης Παλαμᾶς († 1350 μ. Χ.) στὸν δεύτερο λόγο στὰ εἰσόδια λέει, ὅτι τό *«ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου»* [16], τὸ εἶπε ὁ Ζαχαρίας πρὸς τὴν Παρθένο ὅταν ἔμπαινε στὸ νομικὸ Ναό. Τὸ ὅτι ἡ προφητεία αὐτὴ τοῦ Δαβὶδ ἔχει θεομητορικὸ χαρακτῆρα καὶ ἀποδίδεται στὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὴ ἔχει τοποθετηθεῖ, ὡς προκείμενο τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Ὄρθρου τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐαγγελίου τῆς Ἀκολουθίας Μικρῆς καὶ Μεγάλης Παρακλήσεως στὴν Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς τὶς βασικὲς προφητεῖες ὑπάρχουν καὶ ἄλλες, ὅπως αὐτὴ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, ὅπου ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἀποκαλεῖται *«κούφη νεφέλη»* «*Ὅρασις Αἰγύπτου. Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης*»[17]. Δηλαδή: Ἀποκάλυψις ὑπερ-

16. Γρηγ. Παλαμᾶς Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 290-292, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1986.

17. Ἡσ. ιθ΄ 1.

φυσικὴ γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Ἰδοὺ ὁ Κύριος κάθεται ἐξουσιαστικὰ σὰν κριτὴς ἐπὶ νεφέλης ἐλαφρᾶς, ταχέως κινουμένης.

Ἢ ἡ ἄλλη ἡ ὁποία μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἡ Παρθένος «*Πρὶν ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν*»[18]. Δηλαδή: Πρὶν ἡ ἐγκυμονοῦσα γεννήσει, πρὶν νὰ ἔλθει ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ, ξέφυγε καὶ γέννησε ἄρρενα.

Καὶ πολλὲς ἄλλες προφητεῖες ἀναφέρονται στὸ πάνσεπτο θεομητορικὸ πρόσωπο. Γι' αὐτὸ δίκαια ἡ Παναγία ἔχει χαρακτηρισθεῖ ὡς ἡ Κόρη τῶν προφητειῶν, ἀφοῦ τόσες μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναφέρονται στὸ ἔνδοξο καὶ πανάγιο πρόσωπό της.

*

3. Προεικονίσεις. Τύποι καὶ σκιὲς τῆς Θεοτόκου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σαφεῖς καὶ σημαντικὲς ἀναφορὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴν παναμώμητη Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἔχουμε καὶ πλῆθος ἄλλων ἀναφορῶν, οἱ ὁποῖες προεικονίζουν τὴν Θεοτόκο. Ἐνδεικτικὰ καὶ ἐν συντομίᾳ ἀναφέρουμε, ὅτι τὸ μυστήριο τῆς Παρθένου προτυπώνουν τὰ ἑξῆς γεγονότα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας τῆς σωτηρίας:

α. Τὸ ὅραμα τῆς κλίμακας τοῦ Ἰακώβ: «*Καὶ ἐνυπνιάσθη Ἰακώβ, καὶ ἰδοὺ κλῖμαξ ἐστηριγμένη ἐν*

18. Ἡσ. ξστ' 7.

τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῆς. ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς ... καὶ ἐξηγέρθη Ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ»[19]. Δηλαδή: Ὁ Ἰακὼβ εἶδε στὸν ὕπνο του, μία πανύψηλη σκάλα, τῆς ὁποίας ἡ βάσις ἦταν στηριγμένη στὸ ἔδαφος, καὶ ἡ κορυφή της ἔφθανε στὸν οὐρανό. Οἱ δὲ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν πάνω σ' αὐτή. Ὁ δὲ Κύριος εἶχε στηριχθεῖ στὸ ἐπάνω μέρος τῆς σκάλας ... Καὶ ξύπνησε ὁ Ἰακὼβ ἀπὸ τὸν ὕπνο του καὶ εἶπε· "Ἀλήθεια· ὁ Κύριος εἶναι σ' αὐτὸ τὸν ἔρημο τόπο καὶ ἐγὼ δὲν τὸ γνώριζα". Φοβήθηκε ὁ Ἰακὼβ τὴν μεγάλη εὔνοια τοῦ Θεοῦ καὶ εἶπε· "πόσο φοβερὸς εἶναι ὁ τόπος αὐτός! Ὁ τόπος αὐτὸς δὲν εἶναι ἔρημος, ὅπως μοῦ φάνηκε στὴν ἀρχή. Αὐτὸς ἀσφαλῶς εἶναι οἶκος καὶ σπίτι τοῦ Θεοῦ· καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ θύρα ποὺ συνδέει τὴν γῆ μὲ τὸν οὐρανό".

Ὅτι ἡ Θεοτόκος Μαρία εἶναι ἡ κλίμακα ἀπὸ τὴν ὁποία κατέβηκε ὁ Θεὸς στὸν κόσμο καὶ ἐνανθρώπησε, φάλλει πανηγυρικὰ καὶ κηρύττει ἡ Ἐκκλησία μας στὸ περίφημο Κοντάκιο τῶν *«Χαιρετι-*

19. Γέν. κη΄ 12-17.

σμῶν» ὅταν λέγει πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου *«Χαῖρε Κλῖμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός».*

β. Ἡ βάτος ἡ καιομένη καὶ μὴ καταφλεγομένη: *«Ὤφθη δὲ αὐτῷ (τῷ Μωϋσεῖ) ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο»*[20]. Δηλαδή: φανερώθηκε ἐκεῖ πρὸς αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου σὲ φλόγα πυρός, ἡ ὁποία ἐξερχόταν ἀπὸ τὴν βάτο. Παραδόξως ἡ βάτος ἐκείνη φλεγόταν, ἀλλὰ δὲν κατακαιόταν.

Στὸ θέμα αὐτὸ καὶ τὸν συμβολισμό του ἀναφέρεται τὸ δογματικὸ Δοξαστικό *«Παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης· ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγομένη, οὕτω παρθένος ἔτεκες, καὶ παρθένος ἔμεινας· ἀντὶ στύλου πυρός, δικαιοσύνης ἀνέτειλεν ἥλιος, ἀντὶ Μωϋσέως Χριστός, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν»*[21].

γ. Ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας: *«Ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ»*[22]. Δηλαδή: Ὁ Μωυσῆς

20. Ἔξ.γ' 2.

21. Ἑσπέριο τοῦ Σαββάτου, β' ἤχου, Παρακλητική, σελ. 140, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας 1994.

22. Ἔξ. ιδ' 21.

ἅπλωσε τὸ χέρι του στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα καὶ ἀμέσως ὁ Θεὸς ἐξαπέλυσε ὅλη τὴν νύκτα ἰσχυρότατο νότιο ἄνεμο στὴν θάλασσα, διαιρέθηκε τὸ νερὸ σὲ δύο καὶ ἔκαμε ξηρὸ τὸν πυθμένα τῆς θάλασσας.

Καὶ αὐτὸ τὸ θέμα ἔχει εἰσέλθει στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ δογματικὸ Δοξαστικό «*Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, τῆς ἀπειρογάμου νύμφης εἰκὼν διεγράφη ποτέ. Ἐκεῖ Μωϋσῆς διαιρέτης τοῦ ὕδατος, ἐνθάδε Γαβριὴλ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος· τότε τὸν βυθὸν ἐπέζευσεν ἀβρόχως Ἰσραήλ, νῦν δὲ τὸν Χριστὸν ἐγέννησεν ἀσπόρως ἡ Παρθένος· ἡ θάλασσα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἰσραήλ, ἔμεινεν ἄβατος· ἡ Ἄμεμπτος μετὰ τὴν κύησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, ἔμεινεν ἄφθορος. Ὁ ὢν καὶ προών, καὶ φανεὶς ὡς ἄνθρωπος, Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς*»[23].

δ. Ἡ Κιβωτὸς τοῦ Μαρτυρίου: «*Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ... Καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ... καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν· ... καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῷ σοι. ... Καὶ ποιήσεις τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ, ... Καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσοῦ καθαροῦ*»[24]. Δηλαδή: Καὶ Κύριος

23. Ἑσπέριο τοῦ Σαββάτου, πλ. τοῦ α΄ ἤχου, Παρακλητική, σελ. 482, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας 1994.

24. Ἐξ. κε΄ 9 καὶ ἑξῆς.

μίλησε στὸν Μωυσῆ καὶ εἶπε· ... Θὰ κάμεις τὴν κιβωτὸ τοῦ Μαρτυρίου ἀπὸ ξύλα, ποὺ δὲν σαπίζουν. ... θὰ καλύψεις αὐτὴ μὲ καθαρὸ χρυσίο, θὰ τὴν χρυσώσεις ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω... Μέσα δὲ στὴν κιβωτὸ θὰ θέσεις ἀντικείμενα, ποὺ μαρτυροῦν τὴν παρουσία μου καὶ τὰ ὁποῖα ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω. ... Θὰ κατασκευάσεις χρυσῆ τράπεζα ἀπὸ καθαρὸ χρυσό, ... θὰ κατασκευάσεις λυχνία ἀπὸ καθαρὸ χρυσό.

ε. Ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης στὴν ὁποία τοποθετήθηκαν τά *«μαρτύρια»* τοῦ Θεοῦ καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ λυχνία.[25]

στ. Ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα: «*Καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ράβδος Ἀαρὼν ... καὶ ἐξήνεγκεν βλαστὸν καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη καὶ ἐβλάστησε κάρυα*»[26]. Δηλαδή: καὶ εἰσῆλθαν στὴν Σκηνὴ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν καὶ ἰδού, εἶχε βλαστήσει ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρών ... Ἔβγαλε βλαστό, ἄνθη καὶ καρύδια.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὴν λατρεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν σημασία καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του.[27] Ἡ Ἐκκλησία μας ὅρισε αὐτὴ ἡ περικοπὴ νὰ

25. Ἔξ. κε΄ 1 & ἑξῆς.
26. Ἀριθμ. ιζ΄ 8.
27. Ἑβρ. κεφ. θ΄ 1 καὶ ἑξῆς.

διαβάζεται στὶς τελούμενες θεῖες λειτουργίες τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, διότι θεωρεῖ ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι συμβολισμοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ ἀναφέρονται στὴν Παρθένο Μαρία.

ζ. Ὁ πόκος ὁ ἔνδροσος τοῦ Γεδεών: «*Καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· εἰ σὺ σώζεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραὴλ καθὼς ἐλάλησας, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὸν πόκον τοῦ ἐρίου ἐν τῇ ἅλωνι· ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησας. καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ ὤρθρισε τῇ ἐπαύριον καὶ ἐξεπίασε τὸν πόκον, καὶ ἔσταξε δρόσος ἀπὸ τοῦ πόκου, πλήρης λεκάνης ὕδατος. καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· μὴ δὴ ὀργισθήτω ὁ θυμός σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ· πειράσω δὴ καί γε ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενέσθω ἡ ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ ἐγένετο ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη δρόσος*»[28]. Δηλαδή: Καὶ εἶπε Γεδεὼν στὸν Θεό· "ἐὰν σύ, Κύριε, θὰ σώσεις μὲ τὸ ἀδύνατο χέρι μου τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅπως εἶπες, δεῖξε το μὲ τὸ ἑπόμενο σημάδι: Νά, θὰ βάλω ἕνα ποκάρι μαλλιὰ στὸ ἁλῶνι. Ἐὰν αὔριο τὸ πρωΐ, μόνο τὸ ποκάρι αὐτό, θὰ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ τὴν δρόσο

28. Κριτ. ς′ 36-40.

ποὺ θὰ πέσει τὴν νύκτα, στὴν ἄλλη δὲ γῆ θὰ εἶναι ξηρασία χωρὶς καμία ὑγρασία, θὰ μάθω καὶ θὰ πεισθῶ, ὅτι πράγματι θὰ σώσεις μὲ τὸ ἀδύνατο χέρι μου τὸν Ἰσραήλ, ὅπως εἶπες". Ἔτσι καὶ ἔγινε· ξύπνησε τὴν ἑπομένη τὸ πρωΐ ὁ Γεδεών, ἔστιψε τὸ ποκάρι καὶ ἔσταξε ἀπὸ αὐτὸ τόσο πολὺ ὑγρό, ὥστε γέμισε ἀπό τὴν δροσιά, μία ὁλόκληρη λεκάνη! Ὁ δὲ Γεδεὼν εἶπε πάλι στὸν Θεό· "ἂς μὴν ὀργισθεῖ ὁ Κύριος ἐναντίον μου διὰ τὴν τόλμη μου αὐτή, διότι θὰ μιλήσω μία ἀκόμη φορά· Θὰ δοκιμάσω μία ἀκόμη φορὰ τὸ ποκάρι τῶν μαλλιῶν. Ἂς μείνει κατάξερος ὁ πόκος καὶ σὲ ὅλη τὴν ἄλλη χώρα, ἂς πέσει ἡ δροσιά". Ὁ Θεὸς ἔκαμε καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖο κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνη· τὸ ποκάρι ἔμεινε κατάξερο, ἐνῶ σὲ ὅλη τὴν ἄλλη χώρα ἔπεσε ἄφθονη δροσιά, σὰν νὰ εἶχε βρέξει!

Καὶ στοὺς Ψαλμοὺς ἀναφέρεται τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως μὲ τοὺς ἰδίους συμβολισμούς· «*καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν*»[29]. Δηλαδή: Θὰ κατεβεῖ στὴν γῆ καὶ θὰ τὴν ἐμποτίσει μὲ τὴν γλυκειὰ καὶ ἐπιθυμητὴ δροσιὰ τῶν εὐλογιῶν, ὅπως ἡ βροχὴ ἐπὶ τοῦ μαλλιοῦ στὸ ποκάρι, ποὺ ἀπορροφᾶ κάθε ὑγρασία, καὶ ὅπως ἡ σταγόνα ποὺ πέφτει στὴν γῆ καὶ αὐτοστιγμεὶ ἀπορροφᾶται ἀπὸ αὐτή.

29. Ψαλμ. 71 [72], 6.

Ἡ Ἐκκλησία ἐνέταξε στὴν ὑμνολογία της γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ ὅλη αὐτὴ τὴν διδασκαλία τῆς ἁγίας Γραφῆς. «*Ἐκ σοῦ ἡ δρόσος ἀπέσταξε φλογμὸν πολυθεΐας ἡ λύσασα· ὅθεν βοῶμεν σοι· Χαῖρε, ὁ πόκος ὁ ἔνδροσος, ὃν Γεδεών, Παρθένε, προεθεάσατο*»[30]. Δηλαδή: Ἀπὸ σένα ἔσταξε ἡ δρόσος (ὁ Χριστός), ποὺ ἔσβησε τὴν φλόγα τῆς πολυθεΐας. Γιὰ τοῦτο ἀναφωνοῦμε σὲ σένα: Χαῖρε, Παρθένε, σύ, ποὺ εἶσαι ὁ γεμᾶτος ἀπὸ δροσιὰ πόκος, τὸν ὁποῖο ὁ Γεδεὼν εἶδε προφητικά.

η. Τὸ ὄρος τὸ ἀλατόμητο τοῦ Δανιήλ: «*ἐθεώρεις ἕως οὗ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος*»[31]. Δηλαδή: Ἔβλεπες τὸ ἄγαλμα τοῦτο (βασιλιᾶ) καὶ τὸ παρατηροῦσες ἐκστατικός, μέχρις ὅτου λίθος ἀπεκόπηκε ἀπὸ ὄρος χωρὶς τὴν ἐπέμβασι ἀνθρώπινου χεριοῦ καὶ κτύπησε τὸ ἄγαλμα στὰ πόδια, ποὺ ἦταν ἀπὸ σίδερο καὶ πηλό, καὶ τὰ συνέτριψε ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὁ θεομητορικὸς αὐτὸς συμβολισμὸς ἀναφέρεται στὸν εἱρμὸ τῆς θ΄ ᾠδῆς τοῦ δ΄ ἤχου, Ὄρθρου Κυριακῆς· «*Λίθος ἀχειρότμητος ὄρους, ἐξ ἀλαξεύτου σου Παρθένε, ἀκρογωνιαῖος ἐτμήθη, Χριστὸς*

30. Τροπάριο τῆς ς΄ ᾠδῆς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου.

31. Δαν. β΄ 34.

συνάψας τὰς διεστώσας φύσεις· διὸ ἐπαγαλλόμενοι σὲ Θεοτόκε μεγαλύνομεν»[32].

θ. Ἡ κάμινος τῶν Χαλδαίων: «*Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς. Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν καὶ εὐλόγουν τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ»*[33]. Δηλαδή: Καὶ μετέβαλε τὸ μέσον τοῦ πυρακτωμένου καμινιοῦ σὲ τόπο ὅπου φυσοῦσε σφυρίζοντας ἁπαλὰ ἄνεμος δροσερός, ἔτσι ὥστε ἡ φωτιὰ δὲν τοὺς ἄγγισε καθόλου, οὔτε τοὺς ἔβλαψε οὔτε καὶ τοὺς ἐνώχλησε στὸ παραμικρό. Τότε οἱ Τρεῖς Παῖδες, σὰν νὰ εἶχαν ἕνα στόμα, ἄρχισαν νὰ ὑμνοῦν καὶ νὰ δοξολογοῦν καὶ νὰ εὐλογοῦν τὸν Θεὸ μέσα στὸ καμίνι.

Ἡ προτύπωσις αὐτὴ ἐπηρέασε ὁμοίως τὸν Εἱρμὸ τῆς ζ′ ᾠδῆς ἤχου βαρέος, Ὄρθρου Κυριακῆς· «*Κάμινον παῖδες, πυρίφλεκτον πάλαι, δροσοβολοῦσαν ὑπέδειξαν, ἕνα Θεὸν ἀνυμνοῦντες καὶ λέγοντες· Ὁ ὑπερυφούμενος, τῶν πατέρων Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος*».

ι. Τό ὄρος τὸ πῖον (παχύ, τὸ εὔφορο): «*ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον*»[34].

32. Παρακλητική, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1994.
33. Δαν. γ′ 26-27.
34. Ψαλμ. ξζ′ 16.

Δηλαδή: Τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ, τὸ ὄρος τῆς Σιὼν εἶναι παχὺ καὶ εὔφορο, καὶ παρέχει ἄφθονες εὐλογίες· εἶναι ὄρος πηκτὸ καὶ ἀσάλευτα θεμελιωμένο, σὰν τὸ πηγμένο καὶ στερεοποιημένο τυρί, εἶναι ὄρος παχύ.

Καὶ κλείνουμε τὶς ἀναφορὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὸ πανάγιο πρόσωπο τῆς Κυρίας Θεοτόκου μὲ τὸ ἐγκώμιο τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς ἁγιότητος: «*Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας*»[35]. Δηλαδή: Πολλὲς γυναῖκες ἀπέκτησαν πλούτη μὲ τὴν ἱκανότητά τους· πολλὲς ἀπέκτησαν δύναμι καὶ ὑπόληψι μέσα στὴν κοινωνία, σὺ ὅμως τὶς ὑπερέβαλες ὅλες.

Πῶς λοιπὸν οἱ δυσσεβεῖς λένε, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν ὁμιλεῖ γιὰ τὴν Παρθένο ἐπαρκῶς;

*

Β΄. Ἀναφορὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης στὸ Θεομητορικὸ πρόσωπο.

Ἀπὸ τὶς ἀναφορὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης στὸ πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου, στὶς ὁποῖες στηρίζεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία καὶ τὴν θέσι της στὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ στὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιλέγουμε νὰ σημειώσουμε τὶς κορυφαῖες.

35. Παροιμ. κθ΄ 29.

α. Ἡ *«Κεχαριτωμένη»* καί *«Εὐλογημένη ἐν γυναιξίν»*[36].

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος εἶχε ἄμεσες πληροφορίες ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου μας, στὴν ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου του, ἀναφέρεται στὸ γεγονὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ[37], κατὰ τὸν ὁποῖο πραγματοποιήθηκε ἡ σύλληψις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως οἱ πιστοὶ ὁμολογοῦμε καὶ κηρύττουμε στὸ σύμβολο τῆς Πίστεως «*ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου*».

Ἀπὸ τὴν διήγησι τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ὑπογραμμίζουμε τὴν προσφώνησι *«Κεχαριτωμένη»* καί *«Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν»* ποὺ ἀπηύθυνε ὁ Ἀρχάγγελος στὴν Παρθένο Μαρία.

Ἡ προσφώνησις αὐτὴ δὲν ἦταν αὐθαίρετη καὶ τυχαία οὔτε φιλοφρόνησις ἀπὸ εὐγένεια οὔτε πολὺ περισσότερο ὕποπτη κολακεία· εἶχε σημασία καὶ ἔννοια.

Ὁ Ἀρχάγγελος ἀπεκάλεσε τὴν Παρθένο Μαρία *«Κεχαριτωμένη καὶ Εὐλογημένη ἐν γυναιξί»* κατ' ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ὁ Ὁποῖος τὸν ἀπέστειλε καὶ ὡς Παντογνώστης γνώριζε τὴν πνευματικὴ κατάστασι Αὐτῆς. Ἡ Παρθένος Μαρία εἶχε προσωπικὴ ἁγιότητα καὶ θεία χάρι, φωτισμὸ καὶ ἐνέργεια θε-

36. Λουκ. α' 28.

37. Αὐτόθι· 26-38.

ϊκή. Ὁ Θεὸς δὲν ἐπέλεξε τυχαία μία γυναίκα γιὰ νὰ συνεργασθεῖ στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὴν κατάλληλη, αὐτὴ ποὺ ἦταν προετοιμασμένη καὶ θὰ ἐξυπηρετοῦσε κατὰ τέλειο τρόπο τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως.

Ἐὰν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἀγγέλου ἔτσι προσφώνησε τὴν Παρθένο Μαρία, ἐμεῖς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουμε ἀντίρρησι γιὰ τὴν κρίσι τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα μάλιστα, πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ τιμοῦμε Αὐτήν, ποὺ ὁ Θεὸς ἐξετίμησε καὶ ἐξύψωσε νὰ γίνει ἡ Μητέρα Του.

β. Ἡ ἄνευ ἀνδρὸς σύλληψις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῶν εὐαγγελίων σαφῶς ἀναφέρουν καὶ διδάσκουν ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς συνελήφθηκε ἐν γαστρὶ ἀπὸ Παρθένο γυναίκα Μητέρα. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀναφέρει τὴν ἐρώτησι τῆς Παρθένου πρὸς τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριήλ *«πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω»*[38]. Δηλαδή: Πῶς θὰ γίνει τὸ πρωτοφανὲς καὶ πρωτάκουστο αὐτὸ καὶ πῶς θὰ συλλάβω καὶ θὰ γεννήσω, ἀφοῦ δὲν γνωρίζω ἄνδρα.

Ἡ Ἴδια ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἔχει συνάψει γαμικὴ σχέσι μὲ ἄνδρα καὶ ἐρωτᾶ μὲ ποιὸ τρόπο θὰ γίνει ἡ σύλληψις Αὐτοῦ ποὺ τῆς ἀνήγγειλε καὶ στὸν Ὁποῖο ἀναφέρθηκε.

38. Λουκ. α΄ 34.

Ἡ ἐκ Παρθένου Μητέρας σύλληψις καὶ γέννησις τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, διδάσκεται καὶ τονίζεται καὶ ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο, ὁ ὁποῖος σαφέστατα ἀναφέρει ὅτι «*τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς Αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου*»[39] Δηλαδή: Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγινε ὡς ἑξῆς· Ἡ μητέρα του, ἡ Μαρία, ἀρραβωνιάστηκε μὲ τὸν Ἰωσήφ. Προτοῦ ὅμως συνευρεθοῦν, εὑρέθη ἔγκυος μὲ τὴν δύναμι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ σχέσις τοῦ Ἰωσὴφ μὲ τὴν Μαρία ἦταν σχέσις μνηστείας, κατὰ τὴν ἔννοια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὄχι συζυγίας.

Ἀξίζει νὰ ἀναφέρουμε δύο πολὺ σημαντικὲς θεολογικὲς γνῶμες ἁγίων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος († 110 μ. Χ.) στὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή του γράφει ὅτι «*ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου, τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη*»[40]. Δηλαδή: Τρία σημαντικὰ μυ-

39. Ματθ. α′ 18.

40. Ἰγνατίου Θεοφόρου P. G. τ. 5 στ. 753.

στήρια, ἡ παρθενία τῆς Θεοτόκου, ὁ τοκετὸς αὐτῆς καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου μας πραγματοποιήθηκαν μυστικὰ καὶ σιωπηρὰ καὶ ἔτσι διέφυγαν τῆς προσοχῆς τοῦ διαβόλου.

Στὴν ὁμιλία στὴν γέννησι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἀποδίδεται στὸν Μεγάλο Βασίλειο, († 378 μ. Χ.) ἀναφέρεται χαρακτηριστικά: «*Ἐπειδὴ δὲ ὁμότιμον τῆς καθαρότητος Μαρίας οὐκ εἶχεν ἡ κατ' ἐκείνην γενεὰ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος ὑποδέξασθαι, προκατείληπτο δὲ διὰ τῆς μνηστείας, ἐξελέγη ἡ μακαρία Παρθένος, οὐδὲν τῆς παρθενίας ἐκ τῆς μνηστείας παραβλαβείσης. Εἴρηται δὲ τῶν παλαιῶν τινι καὶ ἕτερος λόγος, ὅτι ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν παρθενίαν τῆς Μαρίας ἡ τοῦ Ἰωσὴφ ἐπενοήθη μνηστεία. Οἰονεὶ γὰρ μετεωρισμὸς τῷ πονηρῷ τὸ σχῆμα τῆς μνηστείας περὶ τὴν παρθένον ἐπενοήθη πάλαι ἐπιτηροῦντι τὰς παρθένους, ἀφ' οὗ ἤκουσε τοῦ προφήτου λέγοντος· "Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν". Ἀπεβουκολήθη οὖν διὰ τῆς μνηστείας ὁ ἐπίβουλος τῆς παρθενίας. Ἤδει γὰρ κατάλυσιν τῆς ἰδίας ἀρχῆς τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου γενησομένην*»[41]. Δηλαδή: Ἐπειδὴ ἡ γενεὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς δὲν εἶχε

41. Μ. Βασιλείου, ὁμιλία *« εἰς τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν»*. P. G. 31, 1464C.

ἰσάξια ὡς πρὸς τὴν καθαρότητα ἄλλη γυναίκα, ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία, ὥστε νὰ δεχθεῖ τὴν ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μὲ τὴν μνηστεία προστατεύθηκε καὶ ἐκλέχθηκε ἡ μακαρία Παρθένος, χωρὶς καθόλου νὰ ὑποστεῖ βλάβη ἡ παρθενία της. Ἔχει λεχθεῖ ἀπὸ προηγούμενους Πατέρες καὶ ἄλλος λόγος, γιὰ τὴν μνηστεία, ὅτι δηλαδὴ ἐπινοήθηκε ἡ μνηστεία, ὥστε τὸ σχέδιο τῆς οἰκονομίας, νὰ διαφύγει τὴν προσοχὴ τοῦ διαβόλου. Ἐπινοήθηκε τὸ σχῆμα τῆς μνηστείας τῆς Μαρίας μὲ τὸν Ἰωσὴφ σὰν τέχνασμα γιὰ τὸν πονηρό, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ παρακολουθοῦσε προσεκτικὰ τὶς παρθένες, ἀπὸ τότε ποὺ ἄκουσε τὸν προφήτη νὰ λέει "Ἰδοὺ ἡ Παρθένος θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱό". Μὲ τὴν μνηστεία ἐξαπατήθηκε μὲ ψεύτικες ἐλπίδες ὁ ἐπίβουλος τῆς παρθενίας. Διότι γνώριζε τὴν κατάλυσι τῆς ἐξουσίας του μὲ τὴν ἔνσαρκο ἐπιφάνεια τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

γ. Ἡ πρώτη πιστή.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρει, ὅτι ἡ Μητέρα τοῦ Κυρίου συγκατελεγόταν μεταξὺ τῆς κοινότητος τῶν πιστῶν «*οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ*»[42].

42. Πράξ. α΄ 14.

Δηλαδή: Ὅλοι αὐτοί, μὲ μιὰ ψυχὴ ἦταν ἀφοσιωμένοι στὴν προσευχὴ καὶ τὴν δέησι πρὸς τὸν Θεό. Μαζί τους ἦταν καὶ γυναῖκες, καθὼς καὶ ἡ Μαρία, μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοί του.

Τὴν πίστι Της ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, τὴν εὐγνωμοσύνη Της καὶ τὴν δοξολογία Της στὸν Τριαδικὸ Θεὸ μὲ μεγάλη ταπείνωσι ὁμολόγησε μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό Της, ὅπως μᾶς ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Πρόκειται γιὰ τὴν γνωστὴ ᾠδὴ τῆς Θεοτόκου «*Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί· ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς. πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα*»[43]. Δηλαδή: Ἡ ψυχή μου δοξάζει τὸν Κύριο, καὶ τὸ πνεῦμά μου νιώθει ἀγαλλίασι γιὰ τὸν Θεό, τὸν σωτῆρα μου, γιατὶ ἔ-

43. Λουκ. α΄ 46-55.

δειξε τὴν εὐμένειά Του στὴν ταπεινή του δούλη. Ἀπὸ τώρα θὰ μὲ καλοτυχίζουν ὅλες οἱ γενιές, γιατὶ ὁ δυνατὸς Θεὸς ἔκανε σ' ἐμένα θαυμαστὰ ἔργα. Ἅγιο εἶναι τὸ ὄνομά Του καὶ τὸ ἔλεός Του ὑπάρχει ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιά, σ' ὅσους μὲ δέος Τὸν ὑπακοῦνε. Ἔδειξε ἔμπρακτα τὴν δύναμί Του, διασκόρπισε τοὺς ὑπερήφανους καὶ χάλασε τὰ σχέδια ποὺ εἶχαν στὸν νοῦ τους. Καθαίρεσε ἄρχοντες ἀπὸ τοὺς θρόνους τους κι ἀνύψωσε ταπεινούς. Ἀνθρώπους ποὺ πεινοῦσαν τοὺς γέμισε μὲ ἀγαθὰ καὶ πλούσιους τοὺς ἔδιωξε μὲ χέρια ἀδειανά. Βοήθησε τὸν δοῦλο του τὸν Ἰσραήλ, μὴ ξεχνώντας τὴν ὑπόσχεσι ποὺ εἶχε δώσει στοὺς προγόνους μας, ὅτι δηλαδὴ θὰ σπλαγχνιστεῖ τὸν Ἀβραὰμ καὶ τοὺς ἀπογόνους του γιὰ παντοτινά.

Βέβαια ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἀναφορές, καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἀναφέρεται τὸ Πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, ὅπως π. χ. ὁ μακαρισμὸς ἀπὸ τὴν ἀνώνυμη ἐκείνη γυναίκα, ἡ ὁποία μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος ἀπευθύνθηκε στὸν Κύριο καὶ τοῦ εἶπε· «*Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας*»[44], δηλαδὴ μακαρία ἡ μητέρα, ποὺ σὲ γέννησε καὶ σὲ ἔθρεψε, ποὺ δείχνει ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ τὴν ἀντίληψι τῆς πρώτης ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος γύρω ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους γιὰ τὸ θεομητορικὸ πρόσωπο.

44. Λουκ. ια΄ 27.

Κλείνουμε αὐτὴ τὴν σπουδή μας μὲ τὴν ἀνύψωσι τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸν Ἐσταυρωμένο Κύριο σὲ Μητέρα τῶν πιστῶν. «*Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν Μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια*»[45]. Δηλαδή: Ὁ Ἰησοῦς, ὅταν εἶδε τὴν μητέρα Του καὶ τὸν μαθητὴ ποὺ ἀγαποῦσε, νὰ στέκεται πλάϊ της, λέει στὴν μητέρα του· "Αὐτὸς τώρα εἶναι ὁ υἱός σου". Ὕστερα λέει στὸν μαθητή· "Αὐτὴ τώρα εἶναι ἡ μητέρα σου". Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ μαθητὴς τὴν πῆρε στὸ σπίτι του.

*

Γ΄. Ἀναφορὲς τῶν Ἁγίων Πατέρων στὸ Θεομητορικὸ πρόσωπο.

Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν φωνὴ τῶν ἁγίων πατέρων Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας († 444 μ.Χ), Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ († μετὰ 750 μ. Χ.) καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου († 389 μ. Χ.) ἐξέφρασε καὶ διετύπωσε μὲ σαφήνεια τὴν πίστι της στὴ Θεοτόκο.

Ὁ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας γράφει κατὰ τῶν δυσφημιῶν τοῦ Νεστορίου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν θεοποιήσαμε τὴν Παρθένο Μαρία: «*Τεθεοποιήκαμεν δὲ οὐδένα πώποτε τῶν τελούντων ἐν κτίσμασι, κα-*

45. Ἰωάν. ιθ΄ 26-27.

τειθίσμεθα δὲ Θεὸν εἰδέναι, τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς, ἴσμεν δὲ ἄνθρωπον οὖσαν καθ' ἡμᾶς τὴν μακαρίαν Παρθένο»[46]. Δηλαδή: Δὲν θεοποιήσαμε ποτὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἀνήκουν στὰ κτίσματα, καὶ εἴμαστε συνηθισμένοι νὰ γνωρίζουμε τὸν ἕνα καὶ κατὰ φύσι καὶ ἀληθινὸ Θεό. Γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι ἡ μακαρία Παρθένος εἶναι ὅπως καὶ ἐμεῖς ἄνθρωπος.

Τὰ ἴδια λέει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, στὸν δεύτερο λόγο του «*εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου*»: «*Ἡμεῖς δὲ οἷς Θεός ἐστι ἀληθὴς τὸ λατρευόμενον... Μητέρα Θεοῦ τιμῶμεν καὶ σέβομεν, ... Θεοῦ μητέρα τὴν Παρθένον ταύτην γινώσκοντες τὴν ταύτης πανηγυρίζομεν κοίμησιν, οὐ θεὸν ταύτην φημίζοντες· (ἄπαγε, τῆς ἑλληνικῆς τερθρείας τὰ τοιαῦτα μυθεύματα· ἐπεὶ καὶ θάνατον αὐτῆς καταγγέλομεν), ἀλλὰ σαρκωθέντος Θεοῦ μητέρα γινώσκοντες*»[47].Δηλαδή: Ἐμεῖς λατρεύουμε Ἐκεῖνον ποὺ εἶναι ἀληθινὸς Θεός, ... τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ τιμοῦμε καὶ σεβόμαστε, ... ἀναγνωρίζοντας τὴν Παρθένο αὐτὴ γιὰ μητέρα τοῦ Θεοῦ, τὴν κοίμησί της τὴν πανηγυρίζουμε χωρὶς νὰ τὴν προ-

46. Κυρίλ. Ἀλεξανδρείας P. G. τ. 76, στ. 57Β. καὶ Ε. Π.Ε. τ. 10, σελ. 190, κεφ. ι,ἐκδ. «Γρηγόριος. ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη. 2002.

47. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ. P. G. τ. 96, στ. 544 Β καὶ Ε.Π.Ε τ. 9, σελ. 302, β΄ ὁμιλία *«εἰς τὴν Κοίμησιν»*, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1991.

βάλλουμε καὶ ὡς θεὸ (μακριὰ μιὰ τέτοια σκέψις· αὐτὰ τὰ παραμύθια εἶναι τῆς ἑλληνικῆς τερατολογίας· γιατὶ καὶ τὸν θάνατό της κηρύττουμε), ἀλλὰ τὴν ἀναγνωρίζουμε Μητέρα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ.

Ὁ θεολογικώτατος πατέρας καὶ διδάσκαλος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς στὴν ἐπιστολή του πρὸς Κληδόνιο Πρεσβύτερο θέτει τὸ δεύτερο ὅριο τῆς θεομητορικῆς ἀξίας καὶ τιμῆς γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία: *«Εἴ τις οὐ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν ὑπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς θεότητος».*[48] Δηλαδή, ὅποιος δὲν θεωρεῖ Θεοτόκο τὴν Ἁγία Μαρία, εἶναι ἄσχετος μὲ τὴν θεότητα.

Ἄνθρωπος οὖσα ἔτεκεν Θεόν.

48. Γρηγ. Θεολόγου, Ε.Π.Ε. τ. 7, σελ. 178, στίχ. 29· ἐκδ. «Γρηγόριος. ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1986 καὶ P. G. τ. 37, σελ. 177C.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΜΑΡΙΑ
Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Ὁ μήνας Αὔγουστος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν θεομητορικὸς μήνας. Προσφυῶς ἔχει χαρακτηρισθεῖ ὡς τὸ θεομητορικὸ Πάσχα, ἀφοῦ τὸ θεομητορικὸ πρόσωπο εὑρίσκεται στὸ κέντρο τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας κορυφούμενης στὴν ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου μας, ἀλλὰ καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς κάθε πιστοῦ. Οἱ πιστοὶ τιμοῦμε «*τὸ πανάρρητον τῆς οἰκονομίας κειμήλιον*»[1] κατὰ τὸν ἅγιο Ἐπιφάνιο Κύπρου († 404 μ. Χ.). Κάθε ἀνθρώπινη γλῶσσα αἰσθάνεται ἀδύναμη νὰ μιλήσει γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὅσα ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς καὶ Πατέρας μας θέλησε προαιώνια καὶ ἐργάσθηκε ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τὴν σωτηρία μας. Ἔτσι, ἀδύναμοι νὰ μιλήσουν στέκονται ὅλοι

1. Ἐπιφ. Κύπρου· *ὁμιλία ἐγκώμιος «εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον»*. P. G. 43, 489A, στίχ. 12.

ἐνώπιον τοῦ προσώπου τῆς Παναχράντου Μητέρας τοῦ Κυρίου μας, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὸν πρύτανη τῶν θεολόγων, τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ († μετὰ τὸ 750 μ. Χ.), *«τὸ κάλλος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως»*[2], κατὰ δὲ τὸν ἅγιο πατέρα μας Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ († 1359 μ. Χ.) ἡ Παναγία εἶναι «*μεθόριον* (σύνορον) *κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου*»[3]. Ο Θεοφάνης ὁ Νικαίας († 1380 μ. Χ.) θεωρεῖ ὅτι ἡ Παναγία εἶναι «*τὸ διαυγέστατον τῆς παρθενίας θεότευκτον κάτοπτρον, ἐν ᾧ τηλαυγέστατα διαδείκνυται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, αὐτὸ τὸ ἀμήχανον καὶ ἐράσμιον κάλλος τοῦ οὕτως ἐραστοῦ τε καὶ ἔρωτος, τὴν πολυπόθητον λέγω καὶ πολυέραστον τοῦ ὄντος ἀγαπητοῦ μητέρα*»[4]. Δηλαδή: Ὁ καθαρώτατος καὶ κατασκευασμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ καθρέπτης τῆς παρθενίας, στὸν ὁποῖο μὲ διαύγεια φαίνεται ἡ εἰκόνα τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ποθητὸ κάλλος, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κατασκευάσει ἄνθρωπος, Αὐτοῦ ὁ ὁποῖος εἶναι συγχρόνως θεῖος ἔρως καὶ ἐραστής.

2. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· λόγος *«εἰς τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου»*. P. G. 96, 680-697. Θεωρεῖται ὅτι ἀνήκει στὸν ἅγιο Θεόδωρο τὸν Στουδίτη. βλ. καὶ «Θεοτόκος», ἔκδ. «Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Ρῶσσος », 1970, σελ. 59 καὶ σελ. 84, παράγρ. 7, στίχ. 1-2.

3. Γρηγ. Παλαμᾶ· Ε.Π.Ε. τ. 10 σελ. 458, ἐκδ. «Γρηγ. ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1985.

4. Θεοφ. Νικαίας·Νικολ. Καβάσιλα «Ἡ Θεομήτωρ»· ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1974, σελ. 68, σχόλιον 38.

Ἐννοῶ τὴν πολυπόθητη καὶ πολὺ ἀγαπητὴ Μητέρα τοῦ κυρίως ἀγαπητοῦ τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἀδυναμία του νὰ μιλήσει γιὰ τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἐξομολογεῖται καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου († 404 μ. Χ.) στὸν ἐγκωμιαστικό του λόγο *«εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον»*. Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ὁ λόγος αὐτὸς ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὶς θεομητορικὲς σπουδές, ἀφοῦ σ' αὐτὸν περιέχεται ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας, πρὸ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ἐφέσου (431) τὴν ὁποία ἐπεκύρωσε ἡ Σύνοδος αὐτή, ἡ ὁποία ἀνακήρυξε τὴν Παρθένο Μαρία Θεοτόκο καὶ ἔθεσε τὸ θεμέλιο τῆς θεομητορικῆς διδασκαλίας μας. Γράφει λοιπὸν ὁ θεῖος πατέρας Ἐπιφάνιος: «*Νῦν δὲ τολμήσω περὶ τῆς μόνης Θεοτόκου καθ' ὃ καταλαμβάνω· καὶ πάλιν φοβοῦμαι, οὐκ ἔχω γλῶτταν ἀξίως εἰπεῖν τὰ λίαν μεγάλα. Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος καὶ οὐκ εὔλαλος ὑπάρχω, ἵν' οὕτως εἴπω, περὶ τῆς μεγαλωνύμου καὶ ὁσίας καὶ ἀπειρογάμου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, μητρὸς τοῦ Κυρίου, περὶ ἧς οὐκ εὐμαρῶς ἀνθρώπων γλῶττα λαλήσει*»[5]. Δηλαδή, δὲν ἔχω γλῶσσα γιὰ νὰ διηγηθῶ τὰ πολὺ μεγάλα· ἔχω ἀδύναμη καὶ σιγανὴ φωνή, εἶμαι βραδύγλωσσος καὶ δὲν ἔχω ἄνεσι λόγου, εὐφράδεια, γιὰ νὰ πῶ γιὰ τὴν μεγαλώνυμη καὶ ὁσία καὶ ἀειπάρθενο καὶ θεοτόκο Μαρία, τὴν

5. Ἐπιφ. Κύπρου· P. G. 43, 488, στίχ. 14-20.

Μητέρα τοῦ Κυρίου· γιὰ τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει ἐπαρκῶς γλῶσσα ἀνθρώπων.

Ἐξ εὐγνωμοσύνης ὅμως πρὸς Αὐτὴν ποὺ θέλησε νὰ γίνει Μητέρα τοῦ Λυτρωτῆ καὶ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἅγιο Πρόκλο Κωνσταντινουπόλεως († 446 μ. Χ.) «*αἱ τῶν Χριστιανῶν πανηγύρεις θεῖαι καὶ παράδοξοι καὶ ὄντως πηγαὶ καὶ θησαυροὶ σωτηρίας*»[6]: Δηλαδή, οἱ πανηγύρεις τῶν Χριστιανῶν εἶναι θεῖοι καὶ παράδοξοι καὶ πράγματι πηγὲς καὶ θησαυροὶ σωτηρίας. Θὰ σημειώσουμε λίγα ταπεινὰ πρὸς πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ πρὸς ἀφορμὴ πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως.

Καθὼς προσεγγίζουμε μὲ σεβασμὸ καὶ εὐλάβεια τὸ σεπτὸ καὶ σεβάσμιο πρόσωπο τῆς Παναγίας μας, ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, μεταξὺ καὶ ἄλλων, διδασκόμαστε δύο πράγματα γιὰ τὴν μητρότητα τῆς Κυρίας Θεοτόκου.

*

1. Τὴν θεληματικὴ μητρότητά της.

Θέλησε, ὅπως εἴπαμε πιὸ πάνω νὰ γίνει ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ἐξάγεται ἀπὸ τὸν διάλογο, τὸν ὁποῖο μᾶς ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὸ εὐαγγέλιό του, ὅτι διεξήχθηκε μεταξὺ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας. α′ 26-38. Ἡ

6. Πρόκλ. Κωνσταντινουπόλεως· P. G. 65, 705B, στίχ. 15-17.

δὲ συγκατάθεσί της ἐξεφράσθηκε μὲ τὸ «*ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου*». Ὁ Θεὸς κάλεσε τὴν Παρθένο Μαρία νὰ ὑπηρετήσει τὸ ἅγιο καὶ θεῖο ἔργο τῆς σωτηρίας καὶ ἡ κλῆσι της ἦταν νὰ γίνει ἡ μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ δὲ ἀνταποκρίθηκε μὲ προθυμία στὴν κλῆσι της καὶ ἀνάλαβε τὸ λειτούργημα, τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς τῆς ἀνάθεσε. Τὸ ἴδιο εἶχαν πράξει ὅλοι οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ πατριάρχες Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καθὼς καὶ οἱ λοιποί, ὁ Μωυσῆς, οἱ προφῆτες καὶ τέλος ὁ πρόδρομος καὶ βαπτιστὴς Ἰωάννης. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀπόστολοι τὴν ἴδια προθυμία ἔδειξαν νὰ γίνουν ὄργανα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ τὴν ἀνακαίνισι τῆς φύσεώς μας καὶ ὁλόκληρης τῆς κτίσεως. Οἱ θεολόγοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας στάθηκαν καὶ πρόσεξαν τὸ σημεῖο αὐτό, τὸ ὑπογράμμισαν στὴν διδασκαλία τους, στοὺς λόγους τους, στοὺς ὕμνους καὶ μᾶς χάρισαν πλοῦτο θεολογίας ἀντάξιο τῆς διακονίας ποὺ πρόσφερε ἡ Παρθένος Μαρία καὶ στὸν Θεό, ἀφοῦ ὑπούργησε στὸ κορυφαῖο μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ στὸ γένος μας, ἀφοῦ γέννησε τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτῆρα μας.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας:

1. Ὁ ἅγιος Μάξιμος († 662 μ. Χ.) ὁ Ὁμολογητὴς διδάσκει ὅτι τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς δημιουργίας τῶν ὄντων καὶ

φυσικὰ τὰ πάντα δημιουργήθηκαν γι' αὐτὸ τὸν σκοπό. Ἑπομένως καὶ ἡ Θεοτόκος μὲ τὴν μητρότητά της ὑπηρέτησε τὸν ἴδιο σκοπὸ καὶ μάλιστα μὲ τὴν θέλησί της. Ἡ Παρθένος Μαρία γνωρίζοντας τὸν σκοπὸ τῶν θείων ἐνεργειῶν, συγκατατέθηκε μὲ τὴν θέλησί της, ἐλεύθερα νὰ συμβάλει στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἄποψις αὐτὴ στηρίζεται στὸν Ἡσαΐα: *«Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν ἀληθινήν· Γένοιτο, Κύριε»*[7]. Γράφει ὁ μέγιστος στὸ ὄνομα καὶ στὸ πνεῦμα ἅγιος Μάξιμος: «*Τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ ἀπόκρυφον μυστήριον. Τοῦτό ἐστι τὸ μακάριον, δι' ὃ τὰ πάντα συνέστησαν, τέλος. Τοῦτό ἐστιν ὁ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων προεπινοούμενος θεῖος σκοπός, ὃν ὁρίζοντες εἶναί φαμεν, προεπινοούμενον τέλος, οὗ ἕνεκα μὲν πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα. Πρὸς τοῦτο τὸ τέλος ἀφορῶν, τὰς τῶν ὄντων ὁ Θεὸς παρήγαγεν οὐσίας*»[8]. Δηλαδή: Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο καὶ ἀπόκρυφο μυστήριο. Αὐτὸ εἶναι τὸ μακάριο τέλος γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχουν γίνει ὅλα. Αὐτὸς εἶναι ὁ θεῖος σκοπὸς ποὺ ἐπινοήθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῶν ὄντων, ποὺ ὁρίζοντάς τον μποροῦμε νὰ τὸν ποῦμε "προεπινοούμενο τέλος", γιὰ χάρι τοῦ ὁποίου ἔγιναν τὰ πάντα κι αὐτὸ γιὰ

7. Ἡσ. κε' 1.

8. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· ἐν τῇ ἑξηκοστῇ λύσει τῶν ἀποριῶν περὶ τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως· P. G. 90, 621. στίχ. 6-13.

χάρι κανενός. Σ' αὐτὸ τὸ τέλος ἀτενίζοντας δημιούργησε ὁ Θεὸς τὶς οὐσίες τῶν ὄντων.

Γιὰ τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς:

α. Ὅτι *«Τὸ μέγα μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως, μένει πάντοτε μυστήριο. Ὄχι μόνο γιατί, καθὼς φανερώνεται ἀνάλογα μὲ τὴν δύναμι ὅσων σώζονται ἀπὸ αὐτό, κρύβει μυστικὸ βάθος μεγαλύτερο ἀπ' ὅ,τι φανερώνεται, ἀλλὰ καὶ γιατὶ καὶ αὐτὸ ποὺ φάνηκε, μένει τελείως ἀκόμη ἀπόκρυφο καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν γνωρίζεται ὅπως εἶναι. Ἂς μὴ θεωρηθεῖ παράδοξο τὸ λεγόμενο. Γιατὶ ὁ Θεὸς ὄντας ὑπερούσιος καὶ πολὺ πιὸ πάνω ἀπὸ κάθε ὑπερουσιότητα, ἀφοῦ θέλησε νὰ λάβει οὐσία, τὸ ἔκανε μὲ τρόπο ὑπερούσιο. Γι' αὐτό, ἐνῶ ὡς φιλάνθρωπος ἔγινε ἀληθινὰ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν οὐσία τῶν ἀνθρώπων μὲ τρόπο ποὺ ὑπερβαίνει τὸν ἄνθρωπο, ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει γιὰ πάντα ἀφανέρωτο τὸν τρόπο τοῦ πῶς ἔγινε ἄνθρωπος. Γιατὶ ἔγινε ἄνθρωπος μὲ τρόπο ποὺ ὑπερβαίνει τὸν ἄνθρωπο»*[9].

β. Ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν μυστικὴ μεγάλη ἀπόφασι τοῦ Θεοῦ Πατέρα. Τὸ ἀποκαλεῖ *«Μεγάλη βουλὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα εἶναι τὸ κρυμμένο στὴν σιγὴ καὶ ἄγνωστο μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας,*

9. Μαξιμ. Ὁμολογητοῦ· Φιλοκαλία τ. Β΄, σελ. 149, κεφ. 12. ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας», 1988[Β].

τὸ ὁποῖο φανέρωσε ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καθὼς τὸ πραγματοποίησε μὲ τὴν σάρκωσί Του κι ἔγινε ἀγγελιοφόρος τῆς μεγάλης προαιώνιας βουλῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα. Γίνεται ἀγγελιοφόρος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ γνώρισε τὸ λόγο τοῦ μυστηρίου καὶ ἀνυψώνεται μὲ ἔργο καὶ λόγο σὲ κάθε περίπτωση, μὲ τρόπο ἀκατανόητο, ὥσπου νὰ φτάσει σ' Ἐκεῖνον ποὺ κατέβηκε τόσο πολὺ πρὸς αὐτόν»[10].

Ὁ Κύριος στὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐου περὶ τοῦ ὑπερφυοῦς παιδίου ἀποκαλεῖται *«Μεγάλης Βουλῆς Ἄγγελος»*[11].

γ. Ἐξηγεῖ τὸν τρόπο τῆς ἑνώσεως θεότητας καὶ ἀνθρωπότητας. *«Τὸ μυστήριο τῆς θείας Σαρκώσεως δὲν ἐπιφέρει, μαζὶ μὲ τὴν διαφορὰ τῶν δύο φύσεων, καὶ διαφορὰ τῆς ὑποστάσεως. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, γιὰ νὰ μὴ γίνει προσθήκη στὸ μυστήριο τῆς Ἁγίας Τριάδας· κι ἀπὸ τὸ ἄλλο, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ εἶναι κατὰ τὴν φύσι ὁμογενὲς καὶ ὁμοούσιο μὲ τὴν θεότητα. Ἔγινε δηλαδὴ ἕνωσις δύο φύσεων σὲ μία ὑπόστασι καὶ ὄχι σὲ μία φύσι, τόσο γιὰ νὰ φανερωθεῖ ὅτι ἀπὸ τὴ συνδρομὴ τῶν δύο φύσεων ἀποτελέσθηκε μία ὑπόστασις κατὰ τὴν ἕνωσι, ὅσο καὶ γιὰ νὰ πιστευθεῖ ἡ διαφορά, σύμφωνα μὲ τὴν*

10. Αὐτόθι, σελ. 128, κεφ. 23.
11. Ἡσ. θ' 6.

φυσικὴ ἰδιαιτερότητά τους, αὐτῶν ποὺ ἦρθαν σὲ ἀδιάσπαστη ἕνωσι -διαφορὰ ποὺ μένει ἔξω ἀπὸ κάθε μεταβολὴ καὶ σύγχυσι»[12].

2. Ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς († 1350 μ. Χ.) θεολογεῖ καὶ διδάσκει ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτὸ ἀπεσκόπει, τὴν ἐνανθρώπησι: *«Καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς γὰρ καταβολὴ τοῦ κόσμου πρὸς τοῦτον ἔβλεπε, τὸν κάτω μὲν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου βαπτιζόμενον, ἄνωθεν δὲ Υἱὸν ἀγαπητὸν μόνον μαρτυρούμενον Θεοῦ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, καθάπερ ὁ ἀπόστολός φησιν. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς παραγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτόν, κατ' εἰκόνα πλασθέντος τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇ ποτε χωρῆσαι τὸ ἀρχέτυπον· καὶ ὁ ἐν τῷ παραδείσῳ παρὰ Θεοῦ νόμος δι' αὐτόν»*[13]. Δηλαδή: Διότι καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴ θεμελίωσι τοῦ κόσμου πρὸς τοῦτον ἔβλεπε, τὸν κάτω μὲν βαπτιζόμενο ὡς υἱὸ ἀνθρώπου, ἀπὸ ἐπάνω δὲ μαρτυρούμενο ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς μόνο ἀγαπητὸ Υἱό, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγιναν τὰ πάντα, ὅπως λέγει ὁ 'Απόστολος.

Ἑπομένως καὶ ἡ ἐξ ἀρχῆς παραγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου γι' αὐτὸ ἔγινε, ἀφοῦ πλάσθηκε κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μπορέσει κάποτε νὰ χωρέσει τὸ ἀρχέτυπο· καὶ ὁ νόμος στὸν παράδεισο γι' αὐτὸ δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεό.

12. Αὐτόθι, σελ. 221, κεφ. 56.

13. Γρηγ. Παλαμᾶ· ἐν τῇ 60ῃ ὁμιλίᾳ *«Εἰς τὰ Φῶτα»*· Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 532, παράγρ. 19-20.

3. Ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας († 1350 μ. Χ.) προχωρεῖ πιὸ πέρα καὶ διατυπώνει τὴν κορυφαία θεολογικὴ γνώμη ὅτι ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν κόσμο γιὰ νὰ προέλθει ἡ Παρθένος Μαρία καὶ ἀπὸ αὐτὴν ὁ Κύριος:

α. «*Καὶ διὰ τοῦτο τὴν πολυύμνητον παντὸς κόσμου καὶ σεμνότητος καὶ ὕμνων αἰτίαν εἶναι τῷ γένει καὶ πᾶσαν εὐφημίαν πρὸς αὐτὴν ἀναφέρεσθαι μόνην· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ περιεῖναι καὶ ὅλως ἀνθρώπους εἶναι τὴν μακαρίαν αἰτιᾶσθαι προσῆκε. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ ἥλιος καὶ πᾶν τόδε διὰ τὴν μακαρίαν Παρθένον, ὥσπερ διὰ τὸν καρπὸν τὸ δένδρον, εἰς τὸ εὖ ἔχειν ἦλθε καὶ ὅλως εἶναι*»[14]. Δηλαδή: Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο ἡ πολυύμνητη πρέπει νὰ θεωρεῖται ἡ αἰτία ὅλης τῆς ὡραιότητος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ κάθε ἄλλου πράγματος ποὺ εἶναι ἄξιο νὰ ὑμνεῖται μέσα στὸ ἀνθρώπινο γένος. Καὶ γι' αὐτὸ ὅλα τὰ ἐγκώμια πρὸς αὐτὴ πρέπει νὰ ἀναφέρωνται μόνο. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουμε κι εἴμαστε ἄνθρωποι, τὴ μακαρία Παρθένο πρέπει νὰ θεωροῦμε αἰτία. Ἀκόμη περισσότερο· ὅπως γιὰ χάρι τοῦ καρποῦ ὑπάρχει τὸ δένδρο, ἔτσι γιὰ χάρι τῆς Παρ-

14. Νικολ. Καβάσιλα· λόγος «*εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου*», P. O. στ. 378, σελ. 496, καὶ «Ἡ Θεομήτωρ» σελ. 168, παράγρ. 2, στίχ. 7-14· ἐκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1974.

θένου δόθηκε καὶ ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἴδια ἡ ὕπαρξις σ' ὅλη τὴν κτίσι, καὶ στὸν οὐρανὸ καὶ στὴν γῆ καὶ στὸν ἥλιο καὶ σὲ κάθετι ποὺ ὑπάρχει.

β. «*Ἀλλὰ τοῦτο ζητῶν ἐποίησεν, ἵνα, γεννηθῆναι δεῆσαν, τὴν μητέρα παρ' αὐτῆς λάβῃ· καὶ ταύτην ὑποθέμενος πρότερον, καθάπερ τινὰ κανόνα τὴν χρείαν, εἰς αὐτὴν ἔπειτα πλάττει τὸν ἄνθρωπον· ὅθεν ἀνάγκη διὰ πάντων ἁρμόττειν*»[15].Δηλαδή: Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὴν ἔπλασε τέτοια, ὥστε, ὅταν θὰ χρειαζόταν νὰ γεννηθεῖ, νὰ πάρει ἀπὸ αὐτὴ τὴν μητέρα. Κι ἀφοῦ ἔδωσε πρῶτα αὐτὸν τὸν προορισμὸ στὴν ἀνθρώπινη φύση, ἔπλασε στὴν συνέχεια τὸν ἄνθρωπο χρησιμοποιώντας γιὰ κανόνα αὐτὴ τὴν σαφή χρησιμότητα. Ἦταν ἑπομένως ἀνάγκη νὰ ὑπάρξει κάποτε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσει αὐτὸ τὸν σκοπό.

γ. «*Καὶ μὴν ὅτι καρπός ἐστι τῶν κτισμάτων καὶ τοῦτον πρὸς τὸ πᾶν ἡ μακαρία τὸν λόγον ἔχει, δῆλον ἐκεῖθεν*»[16]. Δηλαδή: Ἀλλ' ἐπὶ πλέον τὸ ὅτι ἡ Παρθένος εἶναι ὁ καρπὸς τῶν δημιουργημάτων καὶ ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀναφορὰ καὶ σχέσι τῆς μακαρίας πρὸς τὸ ὑλικὸ σύμπαν, γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ παραπάνω.

15. Νικ. Καβάσιλα· λόγος *«εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν»*, P.O. στ. 374-375, σελ. 492-493.

16. Αὐτόθι· λόγος *«εἰς τὴν Κοίμησιν»*, στ. 379, σελ. 497.

4. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης († 1809 μ. Χ.) συνοψίζει αὐτὴ τὴν πατερικὴ θεολογία:

«Καθὼς τὸ περιβόλι γίνεται γιὰ νὰ φυτευθεῖ τὸ δένδρο καὶ πάλι τὸ δένδρο φυτεύεται γιὰ τὸν καρπόν, τοιουτοτρόπως ὅλος ὁ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς κόσμος ἔγινε γιὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἤτοι γιὰ τὴν Κυρίαν Θεοτόκον· καὶ πάλιν ἡ Κυρία Θεοτόκος ἔγινε γιὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ οὕτως ἐτελειώθη ἡ ἀρχαία βουλή, καὶ ὁ σκοπὸς ὁ πρῶτος τοῦ Θεοῦ· μὲ τὸ ὅτι ἀνακεφαλαιώθησαν τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ἡνώθη ἡ Κτίσις μὲ τὸν Κτίστην, οὐχὶ φυσικῶς, οὐχὶ προαιρετικῶς καὶ κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν» [17].

Καὶ ἄλλοι ἑρμηνεύουν αὐτὴ τὴν ἑκούσιο καὶ ἐλεύθερη συγκατάθεσι τῆς Παρθένου Μαρίας στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ λένε, ὅτι ἔτσι ἡ Παρθένος Μαρία ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου.

5. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης († 675 μ. Χ.) στὸ γ΄ τροπάριο (ἦχος πλ. α΄) τῶν Αἴνων στὸν Κανόνα τῆς Κυριακῆς τὸ ἑσπέρας, ποὺ περιλαμβάνεται στὸ Θεοτοκάριο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου διδάσκει ὅτι ἡ Θεοτόκος κατέχει στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ *«τὰ δευτερεῖα»*, δηλαδὴ τὴν δεύτερη θέσι μετὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

17. Ἁγ. Νικοδ. Ἁγιορείτου «Ἀόρατος Πόλεμος», κεφ. μθ΄, σελ. 174-175, σχόλιο 1· ἐκδ. «Φῶς», Ἀθῆναι 1977.

«Χαίροις μετὰ Θεόν ἡ Θεός, τὰ δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα, ἀμέσως ἡ δεχομένη τῶν ἐκ Θεοῦ δωρεῶν τὸ πλήρωμα ὅλον καὶ εἰς ἅπαντας· Ἀγγέλους ἀνθρώπους, τε, τοῦτο διαπορθμεύουσα, τοῦ ἐμπυρίνου οὐρανοῦ τὸ τεράστιον, τηλεσκόπιον βουλῶν θείων θαυμάσιον· τέλος τὸ σκοπιμώτατον, καὶ ὕστατον Πάναγνε, δημιουργίας ἁπάσης, δι' ἣν ὁ κόσμος ἐγένετο· καὶ σοῦ τῇ γεννήσει, ἡ αἰώνιος τοῦ Κτίστου βουλὴ πεπλήρωται»[18]. Δηλαδή: Χαῖρε σὺ ποὺ εἶσαι στὸ ὕψος τῆς θεότητας μετὰ τὸν Θεό, σὺ ποὺ κατέχεις ἀμέσως τὴν δεύτερη θέσι μετὰ τὴν Ἁγία Τριάδα, σὺ ποὺ δέχεσαι τὸ σύνολο ὅλων τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀγγέλους μεταφέρεις τὸ μεγάλο τηλεσκόπιο τοῦ λαμπροῦ καὶ διάπυρου οὐρανοῦ, δηλαδή τῆς θεότητας, ποὺ εἶσαι τὸ θαῦμα τῶν θείων βουλῶν τοῦ Θεοῦ, σὺ ποὺ εἶσαι ὁ ὕψιστος, ὁ ἀνώτατος καὶ τελευταῖος σκοπὸς πάναγνε ὅλης τῆς δημιουργίας γιὰ τὴν ὁποία δημιουργήθηκε ὁ κόσμος καὶ μὲ τὴν γέννησί σου ἐκπληρώθηκε καὶ πραγματοποιήθηκε ἡ αἰώνια ἀπόφασις τοῦ Δημιουργοῦ.

6. Ὁ Ἰωσὴφ Βρυέννιος († 1432 μ. Χ.) ἀκολουθεῖ τὴν ἴδια θεολογικὴ σκέψι: *«Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, τὸ πᾶν τοῦ σκοποῦ καὶ παντὸς τοῦδε τοῦ κόσμου καὶ*

18. Θεοτοκάριον· Ἁγ. Νικοδήμου· σελ. 107· ἐκδ. Σωτ. Σχοινᾶ ἐν Βόλῳ 1966.

πάσης κτίσεως πάντων στοιχείων, παντὸς δὲ γένους ἡμῶν καὶ πάσης ἀνθρώπου φυλῆς, ἁπάντων αἰώνων καὶ πασῶν τῶν ὡρῶν, τὸ ἄνθος μὲν ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ ὡραιότατος δὲ καρπὸς (λέγω δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱός ἐστιν αὐτῆς ὁ μονογενής»[19]. Δηλαδή: Γιὰ νὰ πῶ συμπερασματικὰ ὅτι ἡ Δέσποινα Θεοτόκος εἶναι τὸ ἄνθος τῆς δημιουργίας καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινο, ὁ Υἱὸς αὐτῆς ὁ Μονογενὴς ὁ ὡραιότατος καρπὸς ὅλου τοῦ σκοποῦ καὶ ὅλου αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ ὅλης τῆς δημιουργίας ὅλων τῶν στοιχείων ὅλου τοῦ κόσμου, ὅλου τοῦ γένους μας καὶ κάθε φυλῆς ἀνθρώπων, ὅλων τῶν αἰώνων καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ ὅσα ἔγραψε γι' αὐτὸ τὸ θέμα ὁ Παναγιώτης Νέλλας σχολιάζοντας τοὺς θεομητορικοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα:

«Βρέθηκαν ἴσως μερικοὶ μεγάλοι ἄθεοι ποὺ ὑποστήριξαν μέσα στοὺς αἰῶνες ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γίνει θεός. Κανείς ὅμως ποτέ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους πατέρες, δὲν τόλμησε νὰ ὑποστηρίξει ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γεννήσει τὸν Θεό. Κι ὅμως αὐτὸ τὸ μεγάλο παράδοξο εὐδόκησε ὁ Θεὸς ν' ἀποτελεῖ τὴν μεγάλη ἀξία, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑψίστη «εὐγέ-

19. Ἰωσὴφ Βρυεννίου β' λόγος *«εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν»* Ἅπαντα, σελ. 121· ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1990.

νεια» τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ Θεὸς ἀξίωσε τὴν ἀνθρώπινη φύσι νὰ γίνει «θεοτόκος». Ἡ ἀξία τῆς Παρθένου βρίσκεται ἀκριβῶς στὸ ὅτι πραγματοποίησε αὐτὸ τὸν σκοπό. Καὶ τὸν πραγματοποίησε λέγοντας "ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου". Γιατὶ τὸ ἀληθινὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται ἀκριβῶς στὸ νὰ πραγματοποιεῖ τὸν ὕψιστο προορισμὸ ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς καὶ νὰ ἔχει ταυτόχρονα τὴν συνείδησι ὅτι "δοῦλος ἀχρεῖός ἐστι"»[20] (Λουκ. ιζ' 10).

*

2. Τὴν χαρισματικὴ μητρότητά της.

Στὸ πρῶτο σημεῖο ἡ ἁγία Γραφὴ μᾶς διδάσκει τὴν κλῆσι καὶ τὴν λειτουργία τῆς Παρθένου Μαρίας. Στὸ δεύτερο τὴν εὐλογία καὶ τὴν τιμὴ ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Υἱό Της. Ἀφοῦ πρῶτα ἐκείνη ξεπλήρωσε τὸν σκοπό Της καὶ θέλησε νὰ γίνει μητέρα Του, Ἐκεῖνος ἐν συνεχείᾳ συνεπὴς στὴν ὑπόσχεσί Του *«ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ Πατήρ»*[21], εὑρισκόμενος στὸν σταυρὸ ἐξύψωσε τὴν δική Του Μητέρα σὲ Μητέρα τῶν μαθητῶν Του. Τὴν μεγαλειώδη καὶ συγκινητικὴ αὐτὴ σκηνὴ μᾶς περιγράφει ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς Ἰωάννης: *«Εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου»*[22]

20. Νικολ. Καβάσιλα «Ἡ Θεομήτωρ», σελ. 152-153, τέλος σημείωσης 52· ἐκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1979.

21. Ἰωάν. ιβ' 26. 22. Ἰωάν. ιθ' 26.

Ὁ Κύριος μὲ τὸν σταυρό Του ἐκτὸς τῶν ἄλλων, μᾶς χάρισε καὶ τὴν Μητέρα Του ἀναδεικνύοντάς Την καὶ προσωπική μας Μητέρα. Ἡ Παρθένος Μαρία ἀφοῦ ἔγινε Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἐν συνεχείᾳ ἀναδείχθηκε μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Υἱοῦ Της καὶ Μητέρα ὅλων μας.

Γι' αὐτὸ ὁ καθένας ἂς λέει αὐτὴ τὴν ὡραιοτάτη προσευχή, τὴν ὁποία καὶ οἱ πατέρες μας ἔλεγαν πρὸς Τὴν πανύμνητη Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ Λυτρωτοῦ μας Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«*Ὦ παντευλόγητε καὶ παντομνημόνευτε Μῆτερ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Θεοῦ μου, γιὰ νὰ Σὲ συνεορτάζῃ καὶ συνδοξάζῃ μὲ τὴν τοῦ Υἱοῦ Σου Ἐκκλησίαν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἡ ἁμαρτωλὴ καὶ πολυπάθητος ψυχή μου, δίδου μοι σωτηρίαν, παθῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν ἀλλοτρίωσιν ...* »[23].

22. Ἰωάν. ιθ' 26.

23. Ἐπίλογος στὸ ἔργο ἁγ. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ· «Ἡ Θεοτόκος», σελ. 283 ἐκδ. «ὅσ. Ἰωάννης ὁ Ρῶσσος», Ἀθῆναι 1970.

Ἐπίλογος

Ὁ μόνος Σωτήρας τῆς ἀνθρωπότητας
εἶναι ὁ Χριστός.
Ἡ Παρθένος *«ὁδηγήτρια»* ὁδηγεῖ
πρὸς τὸν Χριστόν.
Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ πιστεύει καὶ τονίζει
ἡ Ἐκκλησία ἐμφανέστατα.

Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς,
μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον,
τὴν ἀειμακάριστον,
καὶ παναμώμητον,
καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ
καὶ ἐνδοξοτέραν
ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ,
τὴν ἀδιαφθόρως,
Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν,
τὴν ὄντως Θεοτόκον,
σὲ μεγαλύνομεν.

Ἐπὶ σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη,
πᾶσα ἡ κτίσις,
ἀγγέλων τὸ σύστημα
καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος,
ἡγιασμένε ναέ,
καὶ παράδεισε λογικέ,
παρθενικὸν καύχημα·
ἐξ ἧς Θεὸς ἐσαρκώθη
καὶ παιδίον γέγονεν,
ὁ πρὸ αἰώνων ὑπάρχων Θεὸς ἡμῶν·
τὴν γὰρ σὴν μήτραν θρόνον ἐποίησε,
καὶ τὴν σὴν γαστέρα
πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο.
Ἐπὶ σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη,
πᾶσα ἡ κτίσις· δόξα σοι.

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

Ε.Π.Ε.	Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκη.
Β.Ε.Π.Ε.Σ.	Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀθῆναι.
P.G.	Patrologia Graeca, Cursus Completus, ἔκδ. J. P. Migne, Paris.
P.O.	Patrologia Orientalis, Paris.

Ἐκδοτική παραγωγή:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 - Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.com.gr – e-mail: info@eptalofos.com.gr